

Természetes szénsavas
— kének — ásványvízfürdő.
Rádium tartalma — Előkeltő or-
vostanárok **ajánlják.**
Pensió 85.000.
Kérjen prospektust.
ÁRPÁDFÜRDŐ
Székesfehérvár.
Kóser koszt kapható.

Hausen-féle lakástakarítási vállalat
Dob-u. 34. I. em. Telefon: J. 126-75.
Elvállal lakástakarítást, ablaktisztítást,
padlóbeeresztést, fűregirtást.
Továbbá üzletek, irodák, klubok, szálló-
dák, kórházak állandó rendbentartását
legolcsóbb árban — Szombaton zárva
— Alapított 1900-ban. —

Ezüst evőeszközök, dísztár-
gyak, gyertyatartók,
Menorék כלי קודש
dus választékban gyári árban kaphatók.
SCHLEIFER EZÜSTÁRU GYÁR
VII., KAZINCZY UCCÁ 14.
TELEFON: JÓZSEF 136-28.

Tisztelettel értesítjük vevőinket, hogy
megkezdjük a pesti orth. rabbinátus
hechserével ellátott
כשר
KOKUSZ - SZAPPAN
gyártását. Kérjük szives
megrendeléseiket mielőbb
hozzánk juttatni. Tisztelettel
Hungária vegyeszeti gyár, Budapest
IX. ker., Páva-ucca. 7.

Megnyílt ismét a régen bevált
Orth. בשר paksi konyha.
Ujabb berendezett étterem és háló
szobák vendégeim részére egész
Pansio a legolcsóbb árban csak ná-
lam kapható. Iskolás gyermekek ré-
szére szintén teljes ellátást a leg-
jutányosabb árban vállalom.
Löwenwirt Vilmos a paksi konyha tulajdonosa
Budakeszi, Kálvária-u. 14. Érdeklődni
lehet: Király-ucca 16. III. udvar fszt.
Étterem.

WEISZ MÓR
„MICHJO” orthodox בשר „MICHJO”
keksz-, kétszersült- és teasütemény-gyára
Budapest, VII., Dob ucca 22 szám.
Telefon: J. 123-65.
תחת השגחת בית דין צדק דמהל יראים בודאפעסט
Vidéki rendelések minden mennyiségben azonnal eszközöltetnek.

Sirkövek
מצבות
Adler J. sirkőraktárában
Budapest, VII., Károly-kört 7
Szombat és ünnepnap zárva.

Hirdetése a
„Zsidó Ujság”-ban
eredményre vezet!

PANETH-féle
orth. כשר
SZALÁMIGYÁR
DEBRECEN
Ajánlja elismerten legjobb szalámi,
füstölt hús és virstli 'gyártmányait a
legolcsóbb napi árak mellett.
Szétküldés postacsomagokban.
Cím: Paneth, szalámigyár Debrecen.
Telefon: 7-22.

Apróhirdetés.

Hirdetési díjszabás: Minden szó egyszeri
beiktatása 1600, vastagon szedett betűkből
3200 korona. Állástkeresőknek 1000. Apró-
hirdetések felvétele: VII., Sip-utca 10. Jelí-
gés levelek kettős borítékban ugyanoda
intézendők. Apróhirdetések csak a díj elő-
zetes lefizetése mellett közölhetők.

Házasság.

VIDÉKI nagyvárosban levő jólmenő rö-
vidáru üzletbe egy fiatal intelligens בן תורה
kereskedő beöszülhet. Leveletet „Basz
talmidchóchom” jelígre a kiadóhivatalba.

Házasságai közvetít a,
legelőkelőbb orth. zsidó
családoknál bevezetve,
előnyös feltételek mellett
Benedikt Jenő Székesfe-
hérvár.

FÉRJHEZ adnám csinos sikerült leányo-
mat olyan fiatalemberhez, — természetes
bocher, — kinek megfelelő jó hangja van.
Ha hajlandó metsző lenni, úgy kitanítom,
és addig míg megfelelő állást szerzek neki,
nálam kap kosztot. Hozomány 15—20 mil-
lió és butor. Reflektálók megkaphatják
címetet a kiadóhivatalban.

Állást keres.

MELAMED, nőtlen, az összes héber tan-
tárgyakat a legelőnyösebb oktatási és ne-
velési módszerrel tanítja. Perfekt magyar
német, elsődrendű képesítési és működési
bizonyítványokkal, sürgősen állást keres.
Elmegy házitánitónak is. Legjobb sikerért
garantál, közbenjárók dusan honoráltatnak.
Ajánlatokat „Benthóra” jelígre a kiadó-
hivatalba.

KÖNYVELESHEZ értő, borszakmában jár-
tas fiatalember vállalna mindenféle szakmá-
ban irodai, vagy hasonló munkát. Ajánlatok
„Szombatot tartó” jelígre a kiadóba
kéretnek.

NEVELŐ nőtlen, nagy gyakorlattal, per-
fekt magyar, német, héber, elmegy vidékre
a legnehezebb felfogású gyermekekhez is,
vagy elfogad bármilyen állást, hol szom-
batot tarthat. Ajánlatok „Vallásos” jelí-
gére a kiadóhivatalba kéretnek.

SZIGORUAN orth. házból, fiatal, intelligens
leány a nyári hónapok alatt elmenne szép
vidékre teljes ellátásért. Fizetésre nem
refrektál, gyönyörűen kézimunkázik. Aján-
latokat „Ügyes” jelígre a kiadóba kér.

KOMOLY „szorgalmas, megbízható fiatal-
ember, rőfős rövidáru szakmából állást
keres azonnalra. Steinberger, Kiskunmajsa.

KÖNYVELÉSHEZ értő, perfekt magyar,
német és héber tudással, intelligens csa-
ládból származó 17 éves fiú elmenne vi-
déki fakeskedésbe, ahol a faszakmát el-
sajátíthatná, s az irodai munkálatokban is
segédkezhetne teljes ellátásért. Szives meg-
kereséseket „Megbízható és szorgalmas”
jelígre e lap kiadóhivatalába kérek.

Állást nyer.

KERESEK mielőbbi belépésre szigoruan
vallásos, megbízható leányt vagy asszonyt,
ki mindeneslány segítségével elvégez min-
den házi teendőt. Családi bbanásmód. Né-
metajku előnyben. Berger Sámuel, Miskolc
Széchenyi-u. 123.

Különléte.

ORTH. CSALÁDNÁL fiatal fiú vagy leány
lakást kaphat olcsó áron. Esetleg kosztot
is. Moskovitz Jakabné VII. Jósika-u. 10.
IV. 38.

ÖZVEGY uriaszony elvállal 3-4 fiatal-
embert kvártélyra, esetleg kosztra is.
Schwarczné, Hajós-ucca 26.

BUDAPEST 1926 MÁJUS 18.
5686 SZIVAN 5.

5000 korona II. ÉVFOLYAM. 19. SZÁM.

ZSIDÓ ÚJSÁG

A MAGYAR ORTHODOX ZSIDÓSÁG HETILAPJA • MEGJELENIK HETENKINT EGYSZER

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST, VII., SIP UCCA 10.

TELEFON: József 125-90.

Felolós szerkesztő és kiadótulajdonos:

GROSZBERG LIPÓT

ELŐFIZETESI DÍJ: 1 EVRE K 240.000

„ „ 1/2 „ K 120.000

„ „ 1/4 „ K 60.000

Postachequekonto szám: 50.791.

A természet vallása és I-ten kinyilatkoztatott törvénye.

Két forrása van az embernek I-ten meg-
ismerésére: a természet és az i-teni kinyilat-
koztatás. De ha az emberiség történetére
csak futó pillantást vetünk is, nyomban lát-
juk, hogy a halandó ember, ha keresi az
I-ten, azt megtalálhatja ugyan, ha mindkét
forrásból merít is, ellenben gyászosan elté-
ved, ha csakis a természetben keresi I-ten
megismerését. Egyedül a természet nehezen
megérthető nyelve még emberi szellemóriá-
soknak sem volt elég világos ahhoz, hogy
általa I-tenet megismerhessék. Az emberek
a természetben éltek, ismerték annak külső
megnyilvánulásait és — fetéseket, bálványo-
kat vagy élő állatokat imádtak.

Harmadfél évezreden át kereste a ter-
mészet embere a maga I-tenét és csak a
bálványokig jutott el, amíg maga az örökké-
való Egyi-ten le nem ereszkedett Szináj he-
gyére, mondván: Én vagyok I-ten, a te I-
tened! És mikor ezt kinyilatkoztatta, „madár
nem csicsergett, bogár nem zümmögött,
szarvasmarha nem bögött, a hegyek, a ten-
gerek is hallgattak; az egész világ felfülett a
szózatra: Én vagyok I-ten, a te I-tened, aki
kivezettelek Egyiptomból! (שמות רבה כ"ט).

Az i-teni kinyilatkoztatás nem akarta a
háttérbe szorítani a természetet, hogy for-
duljon el tőle az ember. Mily fenségesen
világít erre rá Jesaiás próféta, mikor így szól:
— „Nem mondtam én Jákob ivadékainak,
hogy a pusztaságban keressenek engem,
hanem így szóla I-ten: az ég teremtője az
I-ten; ő, aki formálta a földet, adta meg
rendeltesét.” Szináj hegyén nem a háttérbe
szorítani, hanem eszményesíteni akarta a

kinyilatkoztatás a természetet, hogy az em-
ber ennek minden jelenségében magát I-tenet
igyekezzék megismerni. Erre tanít Dávid ki-
rály zsoltára is: „Jóllehet már az egek is
I-ten dicsőségét hirdetik stb. . . de egészen
tökéletes csak I-ten Tórája, csak ez táplálja
a lelket” stb. (תהלים י"ט).

De aki elfordul a tiszta I-tenségtől és
csak a természetet imádja; aki megfede-
kezve I-tenről, a Teremtőről s így kiált fel:
— mi szép ez a fa, mi üde ez a virány,
milyen remeke a természetnek ez a virág!
az veszélyeztetni másvilági életét — mondják
bölcseink. (פרק אבות ג'). És tán sohasem volt
találabb és igazabb az Irásnak eme kijelen-
tése, mint manapság, a száraz materializmus
korszakában, amely a teljes I-ten tagadásához
vezet el. A legrégebb ókorban az emberek
a természetben keresztül az I-tenséget keresve
a bálványimádásig jutottak el, de a mai kor
emberei, a természetet kutatva, nemcsak
megfelelnek I-tenről, ki azt alkotta, de
meg is tagadják a mindenség teremtőjét.
Ők mérnek és boncolnak és görcsövekkel
vizsgálódnak és végül azt mondják: csak
abban hiszünk, amit látunk és tapintunk és
megérezhetjük. I-ten tehát nem hiszik,
holott előttük van a virág minden szirmában,
a fa minden levelében, minden csepp víz-
ben is.

Am ha a világi tudomány nem is foszt
meg minket I-tenünktől, sőt a természetet
kutatva mindig közelebb-közelebb jutunk el
az I-teneszmékhez, mégis csak a Tóra a
legrövidebb, legközvetlenebb ut, amelyen az

ember szive és elméje az I-ten megösméréséhez eljuthat.

Akármilyen fenséges legyen a csillagos ég, akármilyen imponáló a mérhetetlen ocean, még akkor is, ha az ember azt látván, felkiált: — mily nagy vagy te, I-ten, mert a te műved az! . . . még az olyan ember előtt is a Tóra a legközvetlenebb és legközelebbi ut, mely őt I-ten megösméréséhez elvezeti.

Évről-évre tehát, mikor a tél hatalmas megszünt és a tavasz veszi át uralmát, mikor körülöttünk minden sarjad, zöldül és virágzik; éppen akkor, amikor a megújodott természet legszebb pompájában van előttünk, éppen akkor ünnepli Izrael a színá-hegyi i-teni kinyilatkoztatás évfordulóját és ezzel is dokumentálni akarja, hogy egymagában a természet, a Szináj hegyén adott Tóra nélkül, nem vezethet el I-ten megösméréséhez. Tóra nélkül a természet esetleg tévtanokat is hirdet, de a Tóra akkor is az

egy igaz I-ten megösmérésére tanít, ha teljesen különválasztjuk a természettől. Hány példánk van rá, hogy Izrael egy-egy üldözött nagyja évekig is barlangokban rejtőzött, egy zöld fűszálat, egy fakó virágot nem látott, csak a Tórával foglalkozott, mégis megismerte az I-tenet és közel jutott hozzá a lelke.

Ezért is mondjuk hátatelt szívvvel mindennapi imádságunkban:

ברוך אלוקינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן החיים ונתן לנו תורה אמת והי עולם נטע בחובנו!

Dicsértessék ő, a mi I-tenünk, aki saját dicsőségére teremtett minket, elválasztott minket a tévelygőktől és igaz Tóráját adta nekünk és belénk örök életet plántált.

Sevuosz ünnepén pedig, a מתן תורה évfordulóján, fokozott áhítattal kellene a fenti hálamondást elrebegnünk. Hiszen a Tórával mindent kaptunk, ami boldoggá teheti az embert idelent és majdan odafent is!

A Szináj felé.

Irta: Halász Fülöp.

VI.

De Hillel még többet is akar mondani. Lelkünk az i-teni Lényből fakadt, Őhozá tér vissza földi pályafutásának bevégezése után. A saját legigazibb én-ünk, alapja: a saját lelkünk iránti szeretet tüzes lávájának kell körülfolynia a mi egész szellemi légkörünket, hogy távol tartson attól minden fertőző anyagot, mely képtelenné tenné a mi lelkünket magasztos földi küldetésének teljesítésére: az ember földi élete mindennemű viszonylatainak, mozzanatainak a szeretet i-teni princípiumával való teljes áthatására. A szeretet elvét kell lelki és kedélyvilágunk éltető napjává tennünk. De mindenekelőtt saját testünkkel szemben való eljárásunkban kell megnyilatkoznia ezen elvnek. Távol kell tartanunk testünkől minden erkölcstelen kicsapongást, a földi élvezetekben való teljes elmerülést. Mert ellenkező esetben szeretetlenséget tanusítanánk a testi irányában. Elvonnók azt igazi rendeltetésétől, s a kárhozottak útjára, a eljes romlás lejtőjére sodornók azt.

S ez a saját testi részünk iránti szeretet előfeltétele a többi lények iránti szeretetünknek. Mert ugyebár,

hogy volnánk mi képesek arra, hogy szeretetet tanusítsunk a többi lények iránt, ami gyakorta önzetlenséget, lemondást, áldozatkészséget igényel tőlünk, ha szertelen élvezethajhászat vált urrá testünk-lelkünk fölött?!

Ezt tanította Hillel. Fürdesd meg testedet, az erkölcsi tisztaság hullámaiban, hogy méltó hordozója legyen az i-teni hasonmásnak, a léleknek.

Embirtársaink és a többi lények iránti köteleink alaphangját a hatalmas szöveg: „ואהבת לרעך כמוך.” S szeresd felebarátodat mint tenmagadat, adja vissza. A te saját testi és lelki lényed iránti szeretetnek ki kell tágulnia, mivel a többi lények iránti és az i-teni Törvény idevágó rendelkezései következtében általad gyakorolt tetteikben megnyilvánuló szeretetté kell válnia. Mert a Tórában még a „משפטים” az igazságszolgáltatás és jog törvényei is a szeretetnek, bizonyos esetek és körülményekre alkalmazandó megnyilvánulási formái.

„תלמדני כל התורה כולה בשאני עומד על רגלי אהה.” „Taníts meg engem az egész Tórára az alatt az idő alatt, hogy én egy lábon állok!” — mondá ama pogány Hillelnek. Azaz: ismertesd meg velem a zsidóság lényegét. Hadd lássam a különböző törvényekben megnyilvánuló zsidóságot valamely egységes szempontból על בשאני עומד על רגלי אהה. Hadd nyerjek mélyebb

bepillantást a Tóra lényegébe abból az egy szempontból, hogy miképpen szabályozza a Tóra az ő követőinek embertársaikhoz való viszonyát, hogy minő irányelvek szerint akarja a Tóra az embereknek egymáshoz való viszonyát szabályozni, ebből aztán következtetni fogok a Tóra összes törvényeit átható szellemre.

Erre Hillel következőleg felelt: „אמית לא תעבר, דעלך סני להברוך לא תעבר.” „Ami nem akarsz magadnak, felebarátodnak se tedd!” A szeretet szelleme, mely Izrael hűségű fiának embertársával szemben való eljárását irányítja, ugyanez a szellem lengi át a Tóra többi törvényeit is. „ואורך מדיניו.” Az Örökkévaló összes utjai kegyesség és igazságosságból fakadnak. Ama törvények is, amelyek nem embertársainkra vonatkoznak, hanem Izraelnek I-tennel való szövetséges viszonyából származnak és amelyek arra hivatottak, hogy tanuságtételei legyenek I-tennek, hogy i-teni tanításokat véssenek az emberek lelkületébe, ezek a parancsolatok is végső rugóikat nézve, szeretetből fakadnak és szeretetet fakasztanak. . .

„וירא מנוחה כי טוב והארץ כי נעמה ויש שוכנו לשכול.” S látta a nyugalmat, hogy jó az, a földet, hogy kies és meg-

hajtja hátát teherhordozásra.“ Ősapánk Jákobnak áldó szavait, melyeket fiához Jiszakárhoz intézett vala, a Midras bölcsei a Tórára vonatkoztatják. „וירא מנוחה כי טוב והארץ כי נעמה ויש שוכנו לשכול על של תורה.” A Tóra a nyugalom, a kies föld, tehát hajtjuk meg hátunkat a Tóra édes és szent igájának hordozására.

A Talmud szerint egykor macedóniai Sándor azt a fogas kérdést intézte vala a hajdani bölcsekhez, hogy hol jobb tartózkodni, tengeren-e vagy szárazon? Felelték a bölcsek: mindenestre, a szárazon, mert ime, mindazok, kik tengeren utaznak, nem érzik magukat biztonságban, míg csak szárazra nem kerülnek.

Oh, hol jobb tartózkodni, vajjon a szilárd irányelveket nem ismerő erkölcsi szabadságnak háborgó tengerén, melynek mélységeiben hinárok leselkednek az életnek utasaira, kik ott eveznek fölöttük, jobb-e ott tartózkodni a korlátlanul csapongó kutatási ösztönnek feneketlen vizein, melyeknek mélységeiben ezer örvény tárja fel éhes torkát, hogy a legremesebb skepsisnek, a legmarcangolóbb kételyeknek kárhözatos alvilágába rántsa le azokat, kik i-tenként imádják saját elméjüket és azt, amit véges eszükkel fel nem fognak, egyszerűen tagadják? Vagy pedig jobb-e ott tartózkodni a Hitnek biztos, rendületlen talaján? Ime, a bölcsek válasza: „במשפחה” mindenestre a szárazon jobb tartózkodni, mert mindazok, kik tengeren tartózkodnak, csak akkor érzik jól magukat, ha már szárazon vannak. Csakis a Hit biztos talaján nyerhetjük mi el a kedélyvilág nyugalmának édenét, csakis a Hit plántái bizalmat, reménységet, sorsunkkal való megbékülést keblünkbe. Ezért tehát teljes szívből zengjünk I-tennek dicsőeneket a Kinyilatkoztatás ünnepén!

Zsidó szertartási cikkek

templomi aranyhímzések, héber, magyar és német nyelvű zsidó irodalmi könyvek nagy raktára.

Olcsó árak, előzékeny kiszolgálás!

Neumann Benő

könyvkereskedése Budapest, VII., Király-u. 8.

Pap-tanítókat.

Irta: dr. Dohány József.

Aképezdének, mit felállítanánk teljesen új típusunak kell lennie. Kereitei eltűnök a működésben levő összes képezdétől. Új formájában ivelése hajolják vissza az évezredek előtt működő iskolák termeibe, hol az előadók keze alól lánglelkű apostolok kerültek ki, hol pap-tanítók nevelődtek. Ne gunyolódjatok e felett. Nem álomképzet ez. Mert ha ezt utópisztikus álomnak nézitek, akkor életképtelenné nyilvánítjuk. Miért tudta a középkor kiánsi és új életre támasztani a humanizmust és megalkítani a humanista iskolákat, mely típus még ma is minden iskolát a maga arcúlatára formál? Mi nem tudnók ezt megvalósítani? Mi nem tudnánk a Tóra-renaissancot megvalósítani? Ami Tóra-szellemünket, ami Tóra-iskolánkat nem tartjátok talán oly korállónak, oly viszonyok legyőzőnek, mint a sok hazug, pogány álkulturát? Nem tartjátok elég erősnek, hogy hamvaitól új életre kelhessen? Nem elég izmosnak, hogy megelevenedve, vasökleivel lerázza magáról a sok tévszellemet, annak hithű társadalmunkra ráakadó salkáját s újra régi fényében tündököljék? Akkor mi is tulajdonképpen ami hithű létalapunk? Mi ami létjogosultságunk, hogy mint külön szervezet fennáljunk, ha magát az alapot mire építettünk oly gyengének találjátok, hogy nem bír egy intézetet létrehozni, melynek homlokzatáról mint reflector tündököljék: itt paptanítókat képeznek? Mert enélkül elmerülünk a pogány kulturától aláasott, nekünk örökké idegennek maradó kultúra-tengerben! „מי עוללים ויונקים יסדה עו.” Nekünk a gyermekek az ifjuság révén kell az öregeket megjavítani! És hogy lehetséges? Miért ne? Nem látatok e már öregedő fákat, melyeknek gyümölcsei lassanként elvesztették nemesizüket s jött a kertész, vékony kis, nemes csemeték ágait oltotta beléjük s az öreg fa újra meg-nemesedett? És amit a kertész a kemény fájánál el tud érni, azt mi a puha szívű meglelőkü embereknél nem tudnánk elérni?

De hogy ilyen gyermekekkel, ilyen

ifjusággal rendelkezünk, ilyen paptanítóképezdékét kell teremtenünk. Hitközségeink emeljék a Tanítókat a legmagasabb polcra, hajolják meg előtte a község apraja-nagyja legyen mindenkiben bevésve „מורה רבך וכו'” a Tanítót féltő tisztelet fogalma, gondoskodjanak minden anyagi gondoktól mentes megélhetésükéről, legyen nemcsak ő saját, hanem családja jövője is biztosítva. De ők is hozzanak áldozatot.

Milyen lehet a tanító „מורה”-ra Istenfélelemre taníthat. Nekem nincsenek személyes nézeteim. Én csak azt irhatom le amit „למינו” az örökigazsággal kimondtak! „לא עם” az, aki nem ismeri a Szent Tórárt, ki nem tanulmányozta, ki nem mélyedt bele annak szellemébe, ki nem hatolt annak rejtekébe, az nem tudhatja világosan, nem áll előtte világos körvonalakban, mit is kíván tőle „השייה” az Ur, milyen a hithű zsidó erkölcsi nemessége és tökéletessége! És ha saját magából hiányzik az Ur képének teljes ismerete, annál kevésbé képes azt a gyermekeknek a fiatal-ságnak lerajzolni, azokkal érzékeltetni! A mi tanítóképezdénknek legalább 6 évfolyamnak kell lennie. A világi tantárgyak terve természetesen nem képezheti vitatkozás tárgyát. Erre nézve az erre vonatkozó államtörvények mértékadóak. De hogy héberismeretből mit kell a tanítónak elsajátítani aki egy zsidó iskolában mint a fiatal-ság papja működhessek, hogy hivatásának megfeleljen, kiktől a hitközség megújodását remélhessük, röviden így foglalható össze: tökéletes tanismeret. Állapítsanak meg egy tantervet, az arra hivatott Nagyjaink, „באוי מדינתנו”, jelöljék meg a lépéscsőt, melyen haladva azt képesek volnánk elérni. Hogy oly ismeretekre tehessen szert, mely megmutatja nekik az utat, hogy az idegen kultúra rombolásait ellensúlyozni tudják. Bevezeti őket a tudományba, mely minden világi ismeretet egyetlen prisma gyújtópontja alá von, a Tóra „מצוה השם” az Urnak minderrütt való megtalálása gondolatnak körzetébe. Eléjük tartani egy oldalról az örök szikla igazságait, a másik oldalon a kultúra korhadó oszlopait és mocsaras sülyesztőit. Mindama társadalmi és tu-

dományos ismereteket, mikről a világi előadások alatt hallott ezek a

szempontjából legyenek újra megvilágítva.

A mi Sevuoszunk.

Irta: Dr. SZÉKELY ALBERT, Zemplénmegye tb. főügyésze

A Szefera szomorú gyászos napjai lassanként elmúltak és jön a tavasz az ő életét leheletével virágzó réjtjeivel, rózsátfakasztó bimbóival a várva-vart Sevuosz az i-teni kinyilatkoztatás szent ünnepe *חג השבועות* a jog törvényei és az igazság uralma fent az égben és itt lent a földön.

A legkisebb nép a világon a zsidó nép az arabiai sivatag legkisebb hegyén a Szinai hegyén, a világ legnagyobb prófétájának Mózesnek a legdusabb tartalmu szent könyvet a Thórát adta át, az Egyetlenegy, amelyen a világegyetem minden joga, minden igazsága, mint sziklaszilárd alapon nyugszik. Hit, erkölcs, tudomány e Szentkönyvből sugároztak ki, ezren és ezren tanulmányozták évszázadok óta, magukba szívják igazságait, kutatják titkait, átérzik lángoló szellemét, lefordítják a világ népeinek száz és ezer nyelvére, hogy az egész emberiségnek hozzáférhetővé tétessék és még mindig nem tanulták ki teljesen, még mindig meritenek belőle újabb és újabb kincseket. Mint egy frissen fakadó forrásból a hús, életető gyöngyöző víz,

ugy buggyan ki belőle újabb és újabb igazság és az emberiség milliói bámulva állnak meg a Könyvek Könyve előtt és meghajlítják fejüket, a mi Thóránk, a mi Szentkönyvünk előtt. És ez a forrás soha sem fog kiapadni, ez örök lesz, mint maga a Mindenható és Mózes az ő legnagyobb prófétája, ez örök lesz, mint maga az a nép, amely hirdetője, hordozója, imádója, volt és marad örökké. Mert a zsidó nepet sem barát az ő sima csábító szavaival, sem ellenség az ő durva fegyverével elpusztítani soha sem fogja. *מה אנשי להורר במעלה* Igen, egy halandó akarta itt magát emlékeztetessé tenni és az ég díszét levinni a földre *משה להורר ממעלה*.

A zsidó nép nem azért tette magát emlékeztetessé e földön, mert világra szóló csatákat nyert, nem azért mert más nemzeteket kiirtott a föld színéről, nem azért mert ártatlan nőket és gyermekeket gyilkolt le és apákat és anyákat korbácsütésekkel hurcolt rabszolgaságba, hanem mert magával hozta mindenívé magával vitte és szétszóródottságában is mindig és mindig csak tovább ter-

jesztette az igazi Tant, a szent Thórát.

Mindenütt üldöztek és üldöznek minket, elpusztították országunkat, felgyújtották városainkat, porrá és hamuvá égették hajlékainkat, legyilkolták őseinket, kirabolták kincseinket, csak egyet, csak egyet nem tudtak elrabolni tőlünk, ami egyetlen legnagyobb kincsünket a Thórát, ezt kimentettük mindenütt és mindenhol, a legnagyobb és leggyászosabb veszedelmek elől csak azért, hogy önként oda adhassuk a népek ezreinek, hogy tanuljanak belőle, okuljanak szent tanításain, szelidüljenek meg hitben és erkölcsben, higgyenek az Örökkévalóban.

És mégis... A népek között a legkisebbek vagyunk, mint a Szinai hegy a hegyek között... és mégis... Nagy hatalmas nemzetek, állig felfegyverezett népek üldözik ezt az egész világon szétszórt kicsiny: 15 millióból álló zsidóságot, amely mint egy lángoló fátyka terjesztette a világosságot, fáradszóról dolgozott az emberiség erkölcsének, az emberiség lelkületének a megnemesítésén.

Oh és van itt egy hasonló sorsüldözött nép, összeszorítva Európa kellő közepén, ádáz ellenségekkel körülvéve, közelből és távolból lesben állva, hogy mikor pusztíthatják el ezt az ezer éves országot és ez a kicsiny magyar zsidóság ez a kicsiny keleti testvérnép egy ezredév

Napoleon és a rabbi.

Nagy Napoleon, mikor már egész Nyugat- és Dél Európát lebirta és hatalma alá hajította és Németországot is legázolta, akár hatalmi tébolytól, akár rossz politikától vezéreltetve, Oroszországot, a szinte mérhetetlen cári birodalmat is jogára alá akarta kényszeríteni. El is határozta a háborút Oroszország ellen és csakhamar meg is indult a hadsereg gyűjtése és a fegyverkezés. Spanyolországtól Lengyelorszáig, vagy mint akkor hitták; a var-sói hercegségig, akarva nem akarva tizen ezren arra kényszerültek, hogy polgári ruhájukat felcseréljék a francia uniformissal, a kenyérkereső számszámot az embergyilkoló szuró- és löfegyverrel.

Besorozták, „angyalbőrbe“ bujtatták és lóra ültették a fiatal Simont is, egy tizen-nyolc-husz éves bóbort, aki csak nemrégén nősült, feleségül véve egy jómódu bábozóleányát, Giti Chavat s aki apósa

házában, Varsó mellett egy kis városkában lakott.

A fiatal pár nagyon boldogan élt; anyagi gondjaik nem voltak az új házasságnak, lakást és etelt-italt a szülőktől kaptak, pénzük is volt és Simon kora reggeltől késő estéig nyugodtan ültetett és tanulhatott. Annál nagyobb volt a csapás, hogy — mint mondtuk — Simont is besorozták, még pedig lovas katonának, holott soha életében nem ült még ló hátán.

Katonáskodása első heteiben Simon kissé ügyefogyott harcosnak bizonyult, bajtársai azt is mondták, hogy kevés bátorság lakozik benne, de mikor Minszk városa alá kerültek, egyszerre megváltozott. Beleléte magát a katonáskodása, bátorsága is megjött, sőt egy alkalommal Simon önként jelentkezett valami veszélyesebb feladat teljesítésére.

Egy este, mikor Napoleon sátra elé őrségre vezényelték, bajtársai megkérdezték tőle hirtelen megváltozásának okát, mire Simon hittel és meggyőződéssel azt fe-

jelte: — mert tudom, hogy épen és egészségesen fogok feleségemhez hazakerülni.

— Talán kártyát vetett neked valami vén asszony? — kérdezte nevetve a káplárja.

— Bolond kérdés, — jegyezte meg Simon kurtán. — Értelmes ember, vallásos zsidó ember csak nem fordul kártyavetőnőhöz, mert hát mit tud az? Én más embertől tudtam meg a jövőmet. El itt a közelben népünk egyik szentéletű embere és a minap, mikor házikója előtt ellova-goltunk, én szándékkal elmaradtam a csapattól, mintha megereszkedett volna lovam nyergének hevedere. Azután be-osontam a szentéletű rebbehez és mikor elpanaszoltam neki sorsomat, ő azt mondta: — fiam, csak teljesítsd minden kötelességedet és épen és egészségesen fogod feleségedet viszontlátni!

Simon ezt nagyon komolyan mondta, de mert zagva nyelven beszélt, összekeverve a lengyelt a jidissel és élénken gesztikulálva hozzá, társai nagy hahotába

óta együtt könnyezett a magyarral, ha bánat érte együtt ujjongott, ha öröm érte, együtt áldoztunk vért és életet a hazáért; egy fél évszázad alatt csodát művelt itt a zsidóság a tudomány, kereskedelem, ipar és művészet terén... És mégis nem tudnak minket úgy megbecsülni és úgy szeretni, mint ahogy mi szeretjük ezt a szerencsétlen édes hazát, nem akarnak velünk összeforni a munkában és nemes versenyben, hogy újra naggyá és boldoggá tehessek nagy Magyarországot összes népeivel felekezeti különbség nélkül. Igaz,

nem is magyarok azok, akik a gyűlöletben vezetnek, idegenek, svábok és tótok a rendbontók, a kutmérgezők!

De a szefira után jön a Sevuosz. A gonoszság után az igazság, a gyász után az öröm. Mindig is így volt és mindig is így lesz.

Nem igaz hogy kicsiny nép a zsidó. Nagy nép az, amely annyi csapás után így tud hinni a kinyilatkoztatásban, így tud szeretni a gyűlölet közepette és így tudja terjeszteni az Igazságot, a Tant, a Thórát, a mi imádott Szent Könyvünket.

Orthodox leányok a vallásosság szolgálatában.

Sárvárról oly hírt kapunk, amely mellett nem szabad elsiklanunk. Arról van szó, hogy e vidéki orthodox hitközségnek leányifjúsága gyakorlatilag akarja megoldani az orth. leánykérdés egyik ágazatát. A probléma megvan, akár tudomásul vesszük, akár nem akarjuk észrevenni. A kérdés az, hogy felöltött leányifjúságunk miképpen illeszkedik a közösség vallási életébe. A megoldás nem könnyű, ha orth. szempontból nézzük a dolgot. Éppen azért eddig rondesen az volt az elv orth. körökben *שב ואל תעשה עון*

„a legjobb nem tenni semmit.“ De a passzivitás nem lehet megoldás. Ezért igyekszik az Aguda orth. világszervezet, hogy mindenütt ifjúsági csoportokat szervezzen. Az Aguda szervezkedése azonban nálunk különféle okokból nem jöhet létre. Éppen ezért igen helyesen cselekedett a sárvári hitközség leányifjúsága, hogy módot keresett és talált a kimondott orth. vallási célok érdekében való szervezkedésre. Kiléptek a közös izraelita leányegyesületből, mert nem találták benne az orth. zsidó célok számára való tö-

törtek ki. És különösen nevettek, mikor Simon, hogy jobban megeritessé magát, néhány rosszul kiejtett francia szót is kevert beszédébe.

De egyszerre elnémult a kacagás; a császár közben kilépett sátrából, végighallgatta Simon elbeszélését, de a katonák csak most vették észre a hatalmas impériátort, az élet és a halál urát.

Napoleon pedig tudvaleg végtelenül babonas volt. Szere-száma sines azoknak a babonáknak, amiket feljegyzett róla a történelem, hogy hitt bennük. És mikor hallotta, miket beszélt Simon a szentéletű rebberől, hogy az tudja a mulat és előre látja a jövőt, Napoleonban nyomban megérett az elhatározás, hogy ő is fekeresi azt a rebbet.

Másnap reggelre oda is parancsoltatta Simont a császári sátor elé, hogy őt a rebbehez kalauzolja, ami persze meg is történt. Napoleon a legegyszerűbb uniformist vette magára, hogy külseje el ne árulja felület és csak egy hadseregéről ki-

sértette, Simonnal a rebbe házikója elé kalauzoltatta magát.

Egyszerű házikó volt, mindössze két szobával és csak a legszükségesebb bútortalattal berendezve. Annál több volt benne a könyv; hatalmas foliások egész tömege sorakozott a polcokon, vagy feküdt az egyszerű fenyőfa-asztalokon.

Mikor a szimpla katonatisztnak látszó Napoleon az alacsony szobába lépett, az ősz rebbe ezt az áldást mondta: — Dicsértessél, Urunk, I-tenünk, a világ királya, aki fenségesebből földi embernek is adtál. Majd mélyen meghajolt a tiszt előtt és kérdezte: — Mit parancsol a franciák hatalmas császára, aki immár a világ fele fölött uralkodik?

Es látván a császár megdöbbenését, így folytatta:

— Ne csodálkozz, uram, hogy ismerlek; jöttöd már évekket ezelőtt tudtomra adtad. Fohászokdtam is a Mindenhatóhoz, hogy terítsen el a szándékodtól, de hiába. Ma éjszaka szőporkáza felénylő csillagot látogtatni, mely épen oly hamar te is

mörtülést. De a kilépés negatívumával nem elégedtek meg, hanem új egyesületet alakítottak és oly célokat tűztek ki maguknak, amelyek működésüknek értékei adnak s kiemelik az átlagos ifjúsági egyesületek sorából. A jótékonyosság és a vallásosság szolgálatába akar állani az új egyesület, amelynek példaadó hatásának kell lenni az egész országban.

Az új egyesület megalakításáról egyébiránt a következő tudósítást kaptuk:

A sárvári orth. leányifjúság a Sárvárott már régebben fennálló osztatlan izraelita leányegyesület irányát és működését szent vallástörvényeinkbe ütközőnek tartotta minnek folytán Fischer Menachem rabbi kezdeményezésére nevezett egyesületből kilépve 60 taggal (כלייה) megalakította a „Sárvári orth. izr. leányegyesület“-et. Az új egyesület kifizető célja: *vallásossággal párosult igazi jótékonyosság gyakorlása, a vallásos élet elmélyítése a leányifjúság körében, továbbá a jesivákban tanuló helybeli szegénysorsú ifjak rendszeres támogatásával a történelmi előmozdítása.* Az egyesület kötelezővé tette még tagjainak, hogy a divat zsidótlan és erkölcstelen túltengéseinek ne hódoljanak. Elnöknek megválasztották özvegy Steiner Zsigmondnét, kinek közkedvelt személye garantálja a kifizető cél elérését. A megalakítók körül különösen Löwin Blanka, Hoffmann Esztiike és Spiegel Juliska buzgólkodtak.

A leányegyesület programjában tehát benne van mindaz, amire manapság egy orth. ifjúsági egyesületnek törekednie kell. Ohajtandó tehát az egyesület felvirágzása és példájának követése.

fog áldozni: ez a csillag a te csillagod. Perzselő forrás és csontfagyasztó hűvös tűz és víz fog ellened szövetkezni, császár, és távol hazádtól, elhagyatottan fogsz meghalni, te, akit most sok százezer ember hódolattal vesz körül.

Napoleon, elremülten ettől a jóslattól, lóra kapott és elvágatott; később, mikor kissé megnyugodott, magánítás kedvéért gunyolódni kezdett az ősz rebbe fölött, de alig pár hónappal később, mikor Moszkvát felgyújtották az oroszok és a Krembe bevonult császárnak menekülnie kellett; mikor repült vele a szán a végtelen hósvatagon át, mely ezernyi ezer megfagyott katonájának temetője lett; mikor Elba szigetére és később, mikor minden elveszett, Szent Ilona szigetére száműzték; akkor bizony eszébe jutott az agg rebbe jóslata és fájlalta, hogy annak idején gunyolódott fölötté.

Simonon is beteljesedett a rebbe jóslata. Jöhetett sok csatában vett részt, a háború után jó egészségben hazakerült feleségéhez és még sok esztendőig boldog életet élt vele.

Antiszemiták, neológok és kitérték.

Furcsa eseményeket érlel a politika, ha egy tudományos kérdést a maga, sokszor nem éppen tiszta légkörébe von. Ilyen tudományos kérdés ez: vajjon a zsidóság faj-e, vagy csupán felekezet? A kérdés érdekes, ha az igazságot akarjuk meg tudni. Nálunk a kérdést azonban a kurzus antiszemitizmusa vetette fel. Azt hitték, hogy ez jó alkalom lesz a zsidóság másodfoku polgárságának indokolására. Magyarország egy fél évszázadon át a liberalizmus jegyében fejlődött. Ez a liberalizmus teljes jogegyenlőséget jelentett a különféle felekezeteknek, és így a zsidóságnak is. A kurzus mentalitása szerint egyszerűen azt kell kijelenteni, hogy az eddigi ideológia téves volt, a zsidóság nem felekezet, hanem faj és akkor minden jogfosztás, amelyet a törvénykönyv a felekezettel szemben nem enged meg, megengedhetővé sőt fajvédelmi szempontból ajánlatossá és dicsérendővé válik.

A faj és felekezet közötti különbségtéves, vagy talmudi nyelven szólva antiszemita psetli egy újabb kérdést vetett fel: *Mi legyen a kitértékkel?* Ha a zsidóság felekezet, akkor például a kitért magasrangú funkcionárius megmaradhat állásában, hiszen már nem zsidó. De akkor szilárdan áll a zsidó felekezet egyenjogúságáról szóló törvény és így törvényellenes volna például a numerus klauzus. Ha pedig a zsidóság faj, akkor a mesümed is zsidó. Az antiszemitizmus úgy segített magán, hogy egy új psetlit mondott, illetőleg átvitt az életbe. A helyzet ugyanis úgy alakult ki, hogy a *nekik tetsző* kitért-el szemben a *felekezeti* teoriát, a nemtetszővel szemben a faji elméletet vállalják.

Igy magyarázható például az, hogy a numerus klauzus kvótájánál a kitérték is zsidóknak számított. Elleuben a kultusztarca tárgyalásánál a miniszter a legmelegebb módon köszöntötte báró Kornfeld Móriczot a magyar nemzeti kultúra nagy támogatója gyanánt. Pedig a megdicsért bankár apja Kornfeld Zsigmond Morvaországból jött, akárcsak a magyar fajvédelem sváb vagy tót előharcosai, majd a pesti izraelita hitközség alelnöke volt. Neolog körökben meghatottan beszéltek és irtak arról, hogy a kis Móricz (akkor még nem báró) milyen jól tud bencsolni s példaképpen állították oda, hogy ime, e zsidó arisztokrata úgy neveli a gyermekeit, mint a keresztény főúr: asztal után áldásmondás. Multak az évek és az öreg ur veje pesti neolog hitközségi elöljáró lett. Majd a kommun utáni időkben a hitközségi elöljárósági vizekből egyenesen a keresztvizi-medencébe evezett. Ugyanakkor lett a keresztényvallású Móricz báró is, akit a kultuszminiszter most kidicsért magyar nemzeti mecenási voltáért.

Ez az éremnek egyik oldala. A másik oldalon állanak a neológia hivatalos ideo-

logiája meg félhivatalos szócsöve és váltig hirdetik, hogy a zsidóság bizony csak felekezet. Véleményük szerint az antiszemitékat meg kell győzni erről és akkor megint liberalizmus lesz. Mintha az antiszemiték nem szándékosan helyeznének a faj-, felekezet-, valamint a mesümed-kérdésben arra az álláspontra: ha akarom vemhes, ha nem akarom, nem vemhes. A neológok végül maguk is erre az álláspontra helyezkednek nagynevű mesümedoknál. A sok példa között mondjuk csak egyet, ami e héten aktuális.

A Vigszinház jubilált és ebből az alkalmából az alapító meginterjűváltja magát a neolog lapban. Elmondja, hogy jó zsidó, felsorolja, hogy milyen zsidó művészek és drámaírók boldogulását segítette elő. A felsorolt zsidó színészek és darabszerzők több mint fele kitért. Hát ezek is a zsidó „felekezethez” számítódnak? Ha ezek is zsidók, akkor az antiszemitéknak igazuk van, amikor a zsidóságot fajnak mondják.

Mindeme visszasságnak oka, hogy elfelejtik, hogy zsidónak lenni nemcsak a zsidószármazást, nemcsak a ki nem tértséget jelenti, hanem a Tóra és törvényei megvalósító életmódot is. Ilyen igazi zsidó életfelfogás mellett a: „ha akarom vemhes, ha nem akarom nem vemhes”-elv az antiszemiték kizárólagos szabadalma lesz.

Eisenstadtnak, a régi Kehillonak életéből.

A történelmi Magyarország nyugati határán van Kismarton, ez az érdekes kis vidéki város, melyben az Eszterházy hercegeknek hatalmas kastélyuk van, melynek egyik templomában a világot meghódított nagy muzikusnak, Haydnnak földi maradványai pihennek és melynek egyik főérdekesége a „zsidó ucca”.

Kismarton a zsidó irodalomban mint Eisenstadt tett szert nagy hírré. Már a tizenhetedik században itt élt és működött a מֵיִר מֵיִר, a híres R. Méir Eisenstadt. E régi kehillonról *Wolf Sándor*, az ismert mecenás kiadásában megjelent dr. B. Wachstein zsidó történésznek egy új könyve (Urkunden zur Geschichte der Juden in Eisenstadt). E könyvről dr. Fürst Aladár budapesti tanár igen érdekes ismertetést közöl, a melyből kiemeljük a következőket:

Nyugatmagyarország területén már a 14-ik században is voltak többé-kevésbé népes zsidó települések,

de maga a kismartoni zsidóközönség csak pontosan 250 évvel ezelőtt keletkezett. Mikor ugyanis első Lipót osztrák császár 1670-ben kiütte Bécs városából a zsidókat — „örök időkre”, mint az idevonatkozó rendelet mondja — Eszterházy Pál herceg, a duggazdag magyar főúr és későbbi nádor, barátságosan fogadta a hontalanná lett bécsi zsidókat és megengedte nekik a Kismartonban való letelepedést. Ide költözött csakhamar sok nyugatmagyarországi falusi és kisvárosi zsidó — így keletkezett a kismartoni hitközség és indult fejlődésnek, virágzásnak és lett a magyarországi zsidó élet egyik tekintélyes tényezőjévé.

Eszterházy Pál herceg formális szerződést kötött a befogadott zsidókkal, mely tizenhét pontra terjed, melyben a zsidók kötelességei és jogai részletesen megállapítottak és mely még a következő függelékkel tartalmazza: „környülállásos és lehetetlen lévén, hogy mindeneket pontokba rakjuk, meghagyjuk, hogy az zsidók illendően viselkedjenek, mi pediglen háborujáros időkben is megoltalmazandjuk őket”.

Érdekes, hogy a kismartoni hitközség csakis a herceg hozzájárulásával kebelezhetett be új tagokat és mikor egyszer megtörtént, hogy a rabbi ezt figyelmen kívül hagyta, maga a hitközségi elöljáróság reparálta a rabbi eljárását és ezt vette jegyzőkönyvébe: A főrabbi ur ebben tévedett. Sohasem lehetne szánnékunkban, hogy az uraság előzetes tudta és beleegyezése nélkül valakinek hitközségi tagságot adjunk. Holott az illető rabbi, rabbi Méir Asch, európai híri tekintély volt és nem kisebb ember állt a háta mögött, mint az általánosan ismert rabbi Wertheimer Sámson, aki egy személyben pénzügyi kapacitás és diplomata és a bécsi udvar egyik bizalmi férfia volt. Ugyanezt a rabbi Wertheimert Kismarton azután tiszteltbeli főrabbjává választott és mint ilyen ez a rabbi Wertheimer az egész magyarországi zsidóság elismert rabbinikus feje lett. Magyarország első és eddig egyetlen országos főrabija!

A fennmaradt hitközségi jegyzőkönyvekben még sok érdekes dolgot tudunk meg, például ugyanannak a rabbi Aschnak küzdelmét a tulmodern női öltözködés ellen — akkor a krinolin volt divatos a zsidók és másvallásúak között lábrakapott tulbizalmas érintkezés, valamint a kártyajáték ellen. Csak purim napján engedte meg a rabbi a kártyajátékot, purim után pedig kihirdette a templomban, hogy jövő purim napjáig tilalmas a játék és ez a kihirdetés még most is történik.

Ujonnan beköltözött zsidóknak hitközségi bekebelezése alkalmával mindig bizonyos jogi és pénzügyi fenntartások történtek, amikor pedig az, aki a bekebelezést kérelmezte, nem a legjobb hírnévnek örvendett, ott a szigorú kikötés mindig az volt, hogy: okot ne szolgáltatson sem a zsidó, sem a világi törvények szerint I-ten szent nevének megszentelésére, hanem viselkedjenek úgy, ahogy tisztességes zsidónak viselkednie kell”.

Benne volt a hitközségi statumokban az is, hogy olyan leány szülei, aki erkölctelenül viselkedett, két hónapig nem foglalhatják el templomi ülésüket, hanem a gyászolók közt kell hogy maradjanak, vőlegény pedig, aki menyasszonyával szemben a megengedettnél többet engedett meg magának, két esztenedig nem hívható a Tóra elé.

A kismartoniak magánéletére vonatkozólag is sok adat foglaltatik a jegyzőkönyvekben és ezek közt sok érdekes becsületsértési és tettlegeségi panasz. Így például: a megszáros Szimchász-tóra napján kövekkel hajigálózott és több ablakot zuzott be. Itélet: köteles az okozott kárt megtéríteni, bírságot fizet, mert megszenstelenítette az ünnepet, még pedig a bírság két harmadrészét az uraságnak, egy harmadrészét a szegényeknek, végül kizáratik minden i-tentiszteleti funkcióból, még a zsol-tárokat sem énekelheti a gyülekezettel együtt. Más: Valaki becsülmérlőleg nyilatkozott a Tóráról és bölcseiről. Itélet: Nyilvánosan kell, hogy bocsánatot kérjen a következő szavakkal: Vétkeztem Izrael I-tene és szent tana ellen, ugattam, mint holmi

kutya, de fogadom, hogy ilyesmit többé nem teszek.

Különösen szigorúan büntették a hivatali hatalommal való visszaélést, még akkor is, ha a vétkező maga a hitközségi elnök volt is. Így például megörökítette a jegyzőkönyv Helen Mózes hitközségi elnök esetét, aki a hitközségnek megtakarított pénzt tartalmazó, két lakattal lezárt, perselyt magához vette és kinyitotta. „Nem mintha nyereségvágy vagy becsstelenség vezette volna — így szól a dorgatorium — de mert önhatalmulag cselekedett, senkitől tanácsot nem kért, a közönséget erőszakosan kezelte és súlyos fenyegetésekkel illette, mintha egyedül őrá bízta volna a mindenséget és egyedül ő részeseült volna az uraság kegyében: mindezekért vád alá vontuk az elnököt éss tizesztendei tartamra megfosztottuk őt minden polgári jogától.”

(Folytatjuk.)

A zsidók vándorlási problémája.

Május tizenhétedikén összeült Londonban az emigrációval foglalkozó világkongresszus, mely a zsidók vándorlási problémájával, különösen pedig a Palesztina bevándorlás és a különböző országok bevándorlási tilalmával foglalkozik. A kongresszuson felolvasásra fog kerülni Brown Johnnak, a nemzetközi szakszervezeti szövetség titkárnak egy terjedelmesebb elaborátuma, melynek címe: világvándorlás és munka. Ebben az eloburátumában részletesebben foglalkozik a zsidók vándorlási problémájával és statisztikai adatokkal világít rá a különböző országok zsidó ki és bevándorlási folyamatára. A legnagyobb zsidó kivándorlás Oroszországból és Lengyelországból indul, a legnagyobb zsidó bevándorlás Palesztinába irányul, így például 1920 tól 1924-ig ötvenezer zsidó vándorolt be Palesztinába, akiknek legnagyobb része Orosz és Lengyelországból érkezett. 1923-ig az orosz szovjet nem adott a zsidóknak kiutazási engedélyt, a kivándorló zsidók tehát utlevél nélkül indultak el, hogy elérjék a Szentföldet. Nagyon sok be-

Értesítjük tisztelt vevőinket, hogy kizárólag **SKREK-féle füstölthus-gyártmányok**

..... a főváros következő helyein kaphatók:

Mandl Eliás
VII., Garay-ucca 48

Klein Vilmosné
VII., Teleky-tér 1

Büchler és Szántó
VI., Klauzál-u. 32

Grosz Béla
VIII., Teleky-tér 8

Fränkel Ignác
VII., Rombach-u. 12

Muncsik Izidor
VI., Vörösmarty-u. 25a

Eisenberg N.
Ujpest, István-ut 27

Klein Abrahám
VII., Péterffy-Sándor-u. 37

Ehrenfreund Eliás
VII., Wesselenyi-u. 13

Weisz Dezső
VII., Ó-ucca 1

Schwarcz Gáborné
VIII. József ucca 81.
(Mátyás tér sarok.)

Gyár és főüzlet

VII., Dob-ucca 27. sz. Telefon: József 124-17.

vándorló érkezik Palesztinába Romániából is. Sajnálatos körülmén, hogy a legtöbb palesztinai bevándorlott arra kényszerül, hogy a megtanult mesterségét feladja, mert csak építő és mezőgazdasági munkások kaphatnak foglalkozást. Sajnálatos továbbá, hogy a palesztinai kormány ezeket a bevándorlottakat mint külföldieket, idegeneket kezeli ami a Balfaurdeklarációval (melyben tudvalevőleg az angol kormány Palesztinában zsidó nemzeti otthont ígért) ellentétben van. Mindezek mellett is Palesztina zsidó lakossága az

utolsó öt esztendő alatt megkétszereződött. Nagyon megnehezítik a házájukból emigrált zsidóknak különösen a tengerentul lévő országokba való bevándorlását a különböző korlátozások és tilalmak, így történt, hogy 8000 orosz zsidó a legnagyobb nyomorban európai kikötőkben rekedt, mert Amerika megtagadta tőlük a bevándorlási engedélyt. Korlátozták a bevándorlási lehetőséget a délafrikai államok kormányai is, amit ezek az ottani nagy munka hiánnyal indokolnak.

Vidéki hiveink között.

Írja: KELEMEN ALBERT.

Lapunk képviselőjében tervbe vett sorozatos látogatásom első utját megtettem.

Erős szükségét érezzük u. i. hogy a vidék vezető férfiainal közvetlenül érintkezve, a lokális viszonyokról személyesen tájékozódva, az orthodoxia hitközségi életét mindenhol a közelből megismerjük, hírszolgálatunk fejlesztésére vidéki munkatársainkkal és olvasóinkkal meleg baráti kapcsolatot, testvéries összeműködést létesítsünk, mert csak így felelhetünk meg kitűzött feladatunknak oly intenzíven, oly elevenen, ahogy mi azt óhajtjuk.

A „Zsidó Ujság” i-tenes célú munkájában csekélységet tüntette ki ezzel az érdemes és tehetőségen felüli szereppel. Érzem gyengeségemet ehhez, de fogyatékosságomat erős akarással, mélyeséges egyszerűséggel, lelkes munkakéjjel igyekszem pótolni.

Örömmel vállalom, hogy közveletűi érzést, vágyat, akaratot, megmozdulást felfogó idegszáló legyek a szerkesztőség és közönség közötti vérkeringésnek, a mozgópósta gyűjtőszekrénye minden hasznos mondanivalónak, felmerült kérdésnek, panasz és sérelemnek, melyek hasábjainkon megvitatva, leszűrődve a hithű közéletnek szolgáljanak.

Utazásaimban megfigyelek, vé-

leményeket hallgatandók, témákat, anyagot gyűjtök lapunk munkájához, hogy azokat közkinccsé téve, kölcsönhatásában táborunk hasznosan gyümölcsöztesse.

Első utam első stációja.

Neolog hitközség. Azért betekintek. Nagy vasuti gócpont. Minden irányba minden órában indul vonat. Ha neolog lapotársunk oly megható buzgalommal igyekszik „hitméllyítő” tevékenységét a mi portáinkon is mindeütt kifejtteni, a kölcsönösség obligójából kell, hogy mi is támogassuk őt vissza az ő berkeiben. Illő, hogy ennek is szenteljünk egy órácskát.

A főrabbi itt körének ugynevezett „konzervatív” régi gárdájából való. Neve, hire, jó, egyénisége tiszteletreméltó. A két torony, modern architektúrájú „I-ten háza” kopott, rongyos, vakolata hullott, még mindég a zivataros évek pusztuló nyomaiban szégyenkező, szemmet bántó. Esztetikára, ceremóniákra, külső látszatra sokat adó tulsó párt sokat hangoztatott áldozatkésztségét megcsufoló.

A tisztviselők házának külseje még siralmasabb. Belseje egészen stilszerű. Egy pillantás a főrabbi úr jobb napokat látott, jobb sorsra érdemes lakásában és tisztában vagyunk a „מרת דארה” megbecsültségében. Részletes leírása csak mélyeséges világfájdalmamat eb-

resztené újra. De nem is hinnék. Én sem hinném másnak, „מה שאתה עושה” Ez a zsidó pap jutalma! Tört ki belőlem a döbbenet.

A tisztos főrabbi beteg. Fel van öltözködve, de fekszik. Erőklödvé áll fel fogadásomra, de visszadől a fakó daróccal. leterített puccsra. Bemutakozom. Mohón kap a „Zsidó Ujság” legutolsó száma után. 1—2 neolog speciálitás van a lap betüiben felfűzve. Éppen azon futkosnak a főrabbi úr belüre éhes szemei. Zsénben vagyok. Várom a szemrehányásokat. Készülődöm a védekezésre.

—Csak ennyi? Többet érdemelnek! — mondja szomorúan a neolog pap a neologjára.

Beszélgünk helyi dolgokról, hitéletéről, hitnevelésről. A hitközségben semmiféle felekezeti nevelő intézmény nincs. A városkának van monumentális áll. elemi és polgáriiskolája. A zsidó gyermekek is oda járnak. Hitoktatást is ott kapnak a hivatalos órendbe beillesztett heti 1—2 órában a beteg főrabbitól.

A főrabbi megkér, menjek a hitközség elnökéhez, kapacitáljam a „Zsidó Ujság” előfizetésére a hitközség kasszájából. Ha ez, ami valószínű, nem sikerülne, jöjjenek vissza hozzá a főrabbihoz, majd előfizet ő.

Nem megyek sem elnökhöz, sem a rabbihoz többé. El innen, el az első vonattal. Itt már alaposan ki van mélyítve a hit. Itt már dühöng a zsidó reneszánsz.

(Folytatjuk)

Egy régi svüosz-szokás.

Sok évszázaddal ezelőtt a zsidó iskolákban és családokban svüosz első napján kezdték meg a zsidó gyerekek iskoláztatását, mely szokás ma már annyira feledésbe ment, hogy nem tudunk róla, hogy valahol még hódolnának neki.

R. אליהו בן יוסף, aki a 12-ik században Németországban élt, „מורה נבוכים” című művének 294-ik fejezetében részletes adatokat közöl a zsidó gyerekek első oktatásáról. Azért választották azt a napot, hogy az embernél ismétlődjen meg ugyanazon a napon az, ami valamikor az egész zsidó nép elménye volt. Svüosz napja az egyes zsidók számára ne csak a Szinájai kinyilatkoztatás emléknepje legyen, hanem az

első oktatás emléknepje is. Hogy az első oktatást a gyermekek világának megfelelően rendezzék, a következő módszerekhez folyamodtak: Az alef-béset, továbbá ezt a verset: „tájro civó lönü” és a kijelentést: „tájre tehi emfünösz”, végre a széfer Vájikró első versét egy táblára írták, melyet mézréteggel vontak be. A tanító elsőben is mindent elmondott a gyerekeknek ami a táblán volt, majd utána monddta magának, azután megengedte a gyerekeknek, hogy nyalja le a mézet. Azután kalácsot hoztak, melyen Jesaiás könyve 50-ik fejezetének 4-ik verse volt olvasható, továbbá egy tojást, melyen Jechezkel próféta könyve 3-ik fejezetének 3-ik verse iratott és úgy tettek ezekkel is, mint a mézzel bekenet táblával. Előbb ismertették a gyerekekkel a verseket, azután megengedte a kalácsot és a tojást. Az említett mű szerzője óva int, hogy ne becsüljék le ezt a szokást és annak alkalmazását, mert éppen ezek alkalmasak arra, hogy „megnyissák a gyermek szívet”.

Nem akarunk itt iskolakérdésekbe részletesebben bebocsátkozni, csak megemlítjük, hogy már 600 évvel ezelőtt is felismerték, milyen fontos a lelki benyomás, melyet a gyermek az iskoláztatás első napjától nyer. Ma a zsidó iskolákban azal kezdik, hogy úgy rendezik be a tantermet, hogy a zsidó gyerekekre hatalmas zsidó benyomást gyakorolhassanak. Ujból a „מורה נבוכים” követelménye szerint cselekedjenek és úgy rendezik az első zsidó oktatást, hogy „ez megnyissa a gyermekek szívet”.

Hamburg. Jakobsohn B.

Történelmünkben.

A tanaitak korszaka.

Rabbi Akiba

(Folytatás.)

Rabbi Akibát csakhamar el is fogták és Rufus, Hadriánus császár véreslelkű embere, halálra ítélte. Mikor a vesztőhelyre vitték, az embertelen pribékek hegyesfogu karókkal tépték le a húst a testéről. Tanítványai jajveszkeltek, látván, hogy mesterük menthetlenül a halálé, de rabbi Akiba, kit lelki nagysága még a borzalmas kinszenvedések közben sem hagyott el, ezt mondta nekik: — Leghőbb óhajom volt mindig, hogy teljesíthessem az isteni parancsot: és szeresd az Örökkévalót, a te I-tenedet egész sziveddel, egész lelkeddel és egész lényeddel. Most beteljesedett ez az óhajom és nem jajveszkelek, de szivemből örülök.

Rabbi Akiba a „שם ישראל” elmondása közben halt meg; egyike ő az „aszoró harügé—malchtisz”, a tiz vér-

tanának akiket azért ítéltek halálra, mert a római tilalom ellenére is tanították a szent Tórát.

Rabbi Méir,

Mint a nagy rabbi Akiba tanítványainak egyik legkiválóbbja, rabbi Méir is szellemének röptével, ritka tetterővel és fényesen világító elmével tünt ki. Voltaképpen neve Miasa vagy Moise volt. A törvénybe való alapos elmélyedése folytán a halachikus tudomány legnehezebb, legbonyolultabb részleteibe is világosságot derített és ezért kartársai a „Méir” a (világosító) jelzővel ruházták fel, mely jelző később tulajdonnévvé jegecesedett.

Mint mestere, rabbi Akiba, ő is prozelita családból származott, őse állítólag Nero császár volt. Ez t. i. Jeruzsálem meghódítására készült, de mert bizonyos kellemetlen előérzetek gyötörték, különböző irányba nyilatkozott el. A nyilak azonban mind Jeruzsálem felé estek le és ez annyira-amennyire meg nyugtatta: ebben jelét látta annak, hogy sikerülni fog az I-ten szent városának meghódítása. Nem sokkal ezután egy zsidófiuval találkozott, akit felszólított, idézne neki valami verset a Szentírásból. A fiu erre Jechezkel próféta könyvéből idézte azt a verset, melyben megígérendőltetik, hogy I-ten bosszút fog állni Jeruzsálem és a szent Templom elpusztítóin. Nero most azt gondolta magában: — ha csak eszköznek vagyok kiszemelve ehhez a gonosz tethez, akkor teljesítse más ember ezt a szomorú feladatot; én felőlem maradjon sértetlen a szent város... Nyomban fel is oszlatta hadseregét, ő maga pedig áttért a zsidó hitre. Állítólag az ő leszármazottja rabbi Méir.

REBENWURZEL

Salamon és Izidor

orth. כשר szalámigyára,

Budapest Laudon - ucca 3.

Ajánljuk a nyári idényre tartós, a legjobbnak elismert szalámi és kolbászaru, füstölthús és felvágott különlegességeket.

Viszont eladók kérjenek árjegyzéket.

Hirek.

A Zsidó Ujság összes előfizetőinek és jóbarátainak „שבת טובה”-ot kíván a szerkesztőség és kiadóhivatal.

(Az orth. Központi Bizottság.)

Lapunk 16-ik (április 23-iki) számában ilyen című hírnkben közöltük volt, hogy az Orth. Központi Bizottságnak május hó első felére tervezett alapszabályszerű negyedévi gyűlésének ebben az időben való megtartása esetleg akadályokba fog ütközni. Ezek az akadályok tényleg be is következtek; ezenkívül elhatalasodott az ülés azért is, mert a Bizottság elnöke (ki tudvalevőleg az egész orthodoxia elnöke) Frankl Adolf, megtámadott egészségének (mely azonban hála I-tennek aggodalomra nem ad okot) helyreállításai végett már most egy németország fűrdőhelyre utazott. A junius második felére kilátásba helyezett ülés tehát az elnök urnak visszaérkezése előtt nem fog megtartatni. — Április 23-iki számunkban közölt hírnkre több oldalról felvilágosítást kértek tőlünk, mi is voltaképpen az Orth. Központi Bizottság? Erre vonatkozólag a következőt közöljük: Az orth. Központi Bizottság az országos szabályzat szerint az orth. országos képviselőség által választott 10 világi és 5 rabbinusi tagból, valamint az Iroda elnökéből és titkárából áll. Mandátumának tartama 6 év, elnöke a Központi Iroda mindenkor elnöke. Ez utóbbi a Központi Bizottságot legalább évnegyedenként egyszer a felekezeti ügyekről való referálás és azok tárgyalása végett Budapestre gyűlésre összehívja. A Bizottság valamely tagságának megüresedése esetén a póttagok hivatnak be.

(Az Agudasz Jiszroél) világszervezetének Központi Tanácsa május hó 24 és 25-ére Berlinbe van egybehiva. Mint az Agudának a Majna melletti Frankfurtban lévő Palesztina Központi Irodája lapunknak jelenti, Berlinben a Központi Tanács említett ülésével egyidejűleg az Agudasz Jiszroél Palesztinai Világközpontja külön konferenciát fog tartani.

(A nikolsburgi tűzvész és R. Mordechaj Binét.) Lapunk utolsó számában hírt adtunk a nagy nikolsburgi tűzvészről, mely sajnos leginkább a zsidókat sújtotta, amennyiben a tűz a zsidó negyedben, a hajdani ghetto pusztított és több mint száz többnyire zsidó családot tett nemcsak hajléktalanná, de a valóságban koldussá is. Ezen tűzvész alkalmából igen érdekes, amellyel megható dolgot ír a Prager Tagblatt május 4-iki száma. A Quergasse 9 számú ház, mely a leégett három ucca kereszteződő pontján emelkedik és így ugyszólván a tűzvész gócpontjában van — jóllehet zsindegyetelen egyszer sem fogott tüzet. Az a legenda fűződik ehhez a házhoz, hogy százhusz évvel ezelőtt, a világhírű országos főrabbi Mordechaj Binét rabbisága idején azt egy Topolánszky nevű keresztény ember szerezte meg tulajdonjoggal és mert nem szívesen látta házán a héberbetűs felírást, el akarta távolíttatni. De minthogy ez a ház volt a határ, melyen túl a zsidóknak szombatot nem volt szabad menni, R. Mordchaj interveniólt a tulajdonosnál és mert ez meghagyta a felírást, ő hálából I-ten áldását kérte a házra, hogy soha tűz marta léka ne legyen. És az idő óta tényleg már négy óriási tűzvész dühöngött a zsidó negyedben, de az Onergasse 9. számú ház mindég sértetlen maradt, holtott jobbra-balra tőle minden második ház leégett. Most százan és százan állják körül a megmaradt házat és szájról-szájra jár az elbeszélés R. Mordchaj Binétnek még most is hatásos áldásáról.

(Mussolini és a zsidók.) Grandi, az olasz külügyminiszterium másod államtitkára, a napokban interjú adott a zsidó távirati ügynökség római képviselőjének és érdekesen nyilatkozott az olasz kormányról valamint Mussolini miniszter elnöknek az olasz zsidó-

sághoz való viszonyáról. — Az a lelkes fogadtatás, kezdte az államtitkár, melyben a tripoliszi zsidók Mussolini miniszterelnököt ennek tripoliszi látogatása alkalmából részesítették, a legjobb benyomást tették rá. A zsidók, akik az olaszok tripoliszi uralma óta céltudatosan támogatják Tripolitániában, kiváló közvetítő szerepet töltenek be az olasz nép és a ben-szülött lakosság között. A tény továbbá, hogy a tripoliszi zsidók nagy része olaszországi iskolába küldi gyermekeit tanulás céljából, újabb kapcsot teremtett Olaszország és Tripolitánia között. — Ami a zsidóságot illeti, folytatta az államtitkár, hangsúlyoznom kell, hogy Olaszországban nincs zsidókérdés. A zsidók lelkes közreműködése az olasz szabadságmozgalmokban, közismert hazafiságuk és különösen az utolsó nagy háborúban tanúsított kiváló magatartásuk azt eredményezte, hogy ma nincs különbség zsidó vallású olaszok és más vallású olaszok között. Valamennyit ugyanazok az eszmények hevítik.

(Zsidók a mongol sivatagban.) A zsidó kivándorlási igazgatóság által kiadott „Die jüdische Emigration“ című folyóirat közlése szerint a mongol sivatagban több zsidó kolónia keletkezett, így Ktachtában, Kobdeában, Sambesben. A legtöbb zsidó bevándorló azonban Urgába igyekszik, a fiatal mongol köztársaság fővárosába mely a mandurjai határtól ezer kilométernyi távolságban van. Sambesben most már 50 zsidó telepes-család él.

(A vilnai zsidóság katasztrófája.) A vilnai kerület zsidó kereskedői május 4-ikén értekezletet tartottak, melynek előadói ijesztő részleteket soroltak fel a vilnai zsidóság katasztrófális helyzetéről, melyet a kormány gyűlölködő politikája teremtett. Minden törekvése oda irányul, hogy lehetlenné tegye a zsidó kereskedők existenciáját. Így például 1914-ben az orosz nemzeti bank 360 vilnai zsidó kereskedőnek nyújtott hitelt, a lengyel nemzeti bank azonban az utolsó esztendőben már csak 5 zsidó kereskedőt részesített hitelben. Még ijesztőbb az az adat, hogy míg 1914 től 1923 ig Vilna keresztény lakossága 2 százalékkal növekedett, ugyanazalatt az idő alatt a

zsidó lakosság 25 százalékkal apadt. (Amerikai hírek.) Közöltük volt, hogy az amerikai Joint zsidó emberbaráti célokra tizenöt millió dolláros gyűjtést határozott el. Tekintettel arra, hogy már az eddigi gyűjtés is fényes eredménnyel járt, sőt New-York maga öt millió dollárt gyűjtött, a Joint elhatározta, hogy a gyűjtést huszonöt millió dollárig terjeszti ki. — Bialik világhírű héber költő, aki állandóan Palesztinában él és ott az ottani zsidók megbízásából az Egyesült Államokban tartózkodik, kihallgatásán jelent meg az Unio elnökénél, mely alkalommal héber nyelvű beszédet intézett hozzá, amit az elnöknek angolul tolmácsoltak. Coolidge elnök válaszában annak a reményének adott kifejezést, hogy Palesztina felépítése, amilyen eredményesen indult, éppen oly eredményesen folytatódni is fog. — Ugyancsak kihallgatásán fogadta Coolidge elnök amerikai zsidóknak egy nagyobb számú küldöttségét, mely azt kérte az elnöktől, támogassa a Wadsworth szenátor által benyújtott pótjavaslatot, mely a megállapított kvótán felül 35 ezer oly zsidó asszony és gyerek beengedését kéri, akiknek férje, illetve atyja már 1924 július elseje előtt Amerikába jött és itt állampolgárságra optált.

(Az angol Agudász Ujazroél konferenciája.) Az Aguda a közelmúlt napokban Londonban konferenciát tartott, melyben határozatilag kimondta, hogy az angol orthodox zsidóság azonosítja magát az európai és a palesztinai orthodoxiával és mindenben hozzájárul az Agudász Ujazroél világszervezetnek a hírhű zsidóság fenntartására vonatkozó intézkedéséhez. Kifejezte továbbá az angol Aguda abbéli reményét is, hogy Nagybritannia Palesztinában is hű fog maradni a vallási kisebbségeket és a vallásszabadságot támogató és oltalmazó politikájához.

(Az angol sztrajk.) Mint nekünk Londonból jelentik, Angolország valamennyi zsidó templomában istentiszteleteket tartottak, melyeknek keretében az ország békéjének helyreállításáért és a gazdasági válság megszüntéséért imádkoztak. A rabbik szónoklataikban, telhívták a hívőket, támogatás a hatósági közegeket a közrend és közbátorság fenntartásában. Ugyancsak Londonból jelentik, hogy sir Herbert Samuel Palesztina volt főkormányzója és később az angolországi szénbizottságnak elnöke vállalkozott rá, hogy a nagy sztrajkban a pártok között közvetít.

(Hát a békacombok?) Lapunk hírt adott róla, hogy a müncheni állatvédő egyesület aberzenkedett a rituális vágás, mint állatölés elleni védekezés módjára és lépéseket tett, hogy az megtiltassék. Egy müncheni igazi állatbarát erre a következő nyílt kérdést intézte a jeles állatvédő egyesülethez: „A hivatalos vásár jelentés szerint nagy tömegben békacombok kerültek a piacokra eladásra. A békacombokhoz tudvalevőleg úgy jutnak, hogy azo-

kat az élő békákról vágják le, az így élve megsonkított állatokat pedig sorsuknak engedik át. Nos, mit szándékszik a müncheni állatvédő egyesület ez ellen a felháborító állatkinzás ellen tenni? Mert eddig még a füle botját sem mozgatta.“ — Eddig szól a nyílt kérdés. Érdekes a dologban, hogy a „Münchener Neueste Nachrichten“ című lap megtagadta a nyílt kérdés közzétételét.

(Korai fizetésleszállítás.) Amikor Csehországban a viszonyok gazdaságilag megjavultak, a fixfizetésűk illetékeit leszállították, mert a pénz értéke egyre fokozódott. Azt hittük, hogy ez az állapot nálunk is, bekövetkezik. Egyelőre azonban a helyzet az: nincs pénz, de a mi van, annak nincs értéke. Elképzelhető ezek után, hogy fizetésleszállításról nem lehet szó. Mindez egy szomorú hír kapcsán jut eszünkbe. Kisvárdai levelezőnk jelentése szerint az ottani hitközség összes alkalmazottainak illetékeit 10% kal leszállította: Bizonyos csak a legsúlyosabb gazdasági kényszer készítette a hitközséget a felelősségteljes, pártját ritkító és követésre nem ajánlható lépéséért. De ha már megtörtént, reméljük, hogy a fizetésredukció csak átmeneti lesz. A hagyományos magyarázat értelmében עשר בשביל שבתהעשר a hitközség anyagi helyzetére áldásos hatású legyen és akkor fizetésemeléssel adhasunk hírt.

(Tarcsa-fürdő.) Dr. Kohn Benő bécsi nő és belorvos május 24-én kezdi meg fürdőorvosi rendelését.

(Freud tanár Bécs városa díszpolgára.) Bécs városának közszolgálatosa dr. Freud világhírű tudost, hírsorsosunkat, az orvosi kutatás terén szerzett kiváló érdemei elismeréséül, díszpolgárává választotta. Seitz főpolgármester és dr. Tandler közszolgálatosa nyújtotta át Freud tanárnak a díszpolgári oklevelet, egyúttal üdvözölve őt hetvenedik születésnapja alkalmából.

(Az angol sztrajk és a palesztinai munkásszervezet.) A nagy angol sztrajk hullámövrűzése már a szentföldig is elért. Az amsterdami szakszervezeti internaciotudniállik, melynek a palesztinai munkásszervezet is tagja sürgőnyileg ártit ez utóbbihoz és felszólította, hogy erkölcsi és anyagi vonatkozásokban is szolidáris legyen az angol sztrajkolókkal. Vagyis támogassa anyagilag az angol sztrajkolókat, a Nagybritanniába rendelt áruk szállítási munkálatait pedig tagadja meg.

(Ásatások Palesztinában.) Jeruzsálem-jelentik: Bade tanár, az ismert archeologus és őszöyetségi kutató Palesztinában ásatásokat rendezett és szabadá tette a micpai magaslaton levő erődítményt. Most a régi Kanaanita fellegvár és a fbniciai pogány templom szabadá tételén van a sor. Kiásott egy régi városfalat is, mely még a Josua előtti időből valószínűleg még a bronz-korszakból való és melynek vastagsága 5 méter. A falban hét különböző, ölnyi mély üreget talált, amik alkalmas gabonarakárakul szolgáltak, talált továbbá két helyiséget több mint száz korszóval és más tárggyagadénnnyel, amik mind a rendes időszámítás előtti kétezredik évből valók. Felfedeztek még egy hatalmas, mészköből épített ciszternát is. — Délpalesztinában is, Kirjath-Szeferben, az ősrégi kanaanita királyvárosban folytattak ásatásokat, amiknek eredménye egy ókanaanita telephely szabadá tetele. Az azt környező védőfal 40 láb magas és 10-14 láb vastag ami fogalmat nyújt annak hatalmas méreteiről. Ebben a falban is találtak magtár-üregeket és más helyiségeket.

(Egy lengyel rabbi öngyilkossága.) Óriási feltűnést és részvétet kelt egész Lengyelországban a tomasovi rabbinak, R. Chajim Bruczmannak öngyilkossága, aki a metsző által neki rituális megvizsgálás céljából neki átadott chaleffal — több mint valószínűleg önkivü-

leti állapotban — elvágta a nyakát. A varsói „Hajut“ című lap az öngyilkosság okául azt állítja, hogy a lengyel rabbi-konferencia állást foglalt Bruczmann rabbi ellen a tomasovi metszősztrájk kérdésében és ezért Bruczmann buskomor lett.

Tisztelt olvasóink!

Azon tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük május 15-én lejárt, ugyszintén mindazon tisztelt olvasóinkat, kik az előfizetéssel még hátralékban vannak, tisztelettel kérjük, hogy a előfizetést feltétlenül postafordultával hozzánk beküldeni sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldése fennakadást szenvedjen.

(A zsidók hygienája.) Düsseldorfban, Németországban, a mult héten „embervédelmi kiállítás“ nyílt meg, ahol bemutatásra kerülnek az emberápolásra, népjóléti intézkedésekre és testgyakorlatokra vonatkozó különböző berendezések, eszközök, vivmányok, statisztikai adatok stb. A zsidók hygienéjéről külön hatalmas pavilonban kerül bemutatásra és mely része a kiállításnak nem-zsidóknál is nemcsak óriási érdeklődést, de őszinte csodálatot is kelt. Erről a következő tudósítást kapjuk:

Egyedüli szombatot tartó dobozgyár

Rottenberg A.

dobozgyára.

Budapest. VII., Akacfa-u. 45.

Telefon: József 106-36

Cipő, kalap és posta dobozok
állandóan raktáron.

BARBIEN

illatos késnélküli Borotválópor

mindenkit meghódított. Szállítás postacsomagokban
Barbien Vegyipar, Budapest, Nagydíófa-u. 5.

A már évezredekkel ezelőtt a Tórában — okadatolás nélkül, de egyszerűs mind már lefektetett, egészségügyet szolgáló törvények, melyek nagyrészt példaadók az egész kultúrát világban, itt szemléltetőleg vannak bemutatva; a házaseleti higiene, a fertőző betegek elkülönítése, a belpoklosokra vonatkozó intézkedések, az egészségtelen lakóházakra vonatkozó eljárás, továbbá a szegényekről való gondoskodás, a tized, a „leket, sikcho és péo“ törvények, az emberi táplálkozásra szánt leolt állatok belső szerveinek megvizsgálása, a betegek ápolása, a halottak eltakarítása stb. Különös érdekességű egy zsidó szoba bemutatása, hogy milyen az szombat este; ünnepeisen megterített asztal, ragyogó világozóság, égő gyertyák az asztalon stb. A szombat egész szent varázslapódzik még a másvallásuak lelkébe is, mikor ebbe a szobába lépnek. Külön terem mutatja be a zsidó népjóléti intézkedéseket és minden, ami itt látható, a zsidó emberszeretetet, a nagy jótékonytságot, a cedokot és a gemülosz cheszedet szemlélteti a maga történelmi fejlődésében az ókortól a legújabb időkig. Mert még az is be van mutatva, mint gondoskodik a nagy zsidó szív a hontalanná tett hitestvérekről, akik kivándorolni kényszerülnek. Egy harmadik nagy teremben megtaláljuk a zsidóságot az Egyiptomból történt kivonulástól fogva. A szent föld elfoglalása, a zsidóság elterjedése, vándorlása, népesedési mozgalma, a szülések arányszáma, a halandósága stb., egy utolsó teremben végül miniatűr-modelekben bemutatásra kerülnek a Németországban lévő zsidó árvaházak, kórházak, aggok házai, üdülő telepek és így tovább. És szinte plasztikusan kidomborodik mindenütt a német chevra kadisa óriási arányu emberbaráti működésének szivhez szóló képe. Függelékül még szemléltette van a német zsidók része Palesztina felépítésében is és a szentföldi higiénikus be rendezések egész komplexuma.

(Az orth. Talmud-Egylet) שם חב"ו folyó hó 16-án tartotta meg évi közgyűlését a tagok élénk részvétel

mellett. Klein Márkus elnök ismertette a zárszámadást, melyből kitűnt, hogy az egylet bevételei a nagy gazdasági válság dacára, emelkedő tendenciát mutatnak. Elnök kegyeletes szavakkal emlékezett meg a a mult év halottairól és különösen Diamant Jakob ר"ל érdemeit méltatta részletesebben, ki még közvetlen halálát előtt is 10 millió koronás adományt juttott שם חב"ו részére. Elismerő szavakkal adózott Herzog ר"ל a חב"ו volt alkalmazottja emlékeinek is, ki szorgalommal és odaadással szolgálta az egylet érdekeit. Az egyesület 1925. évi bevételei meghaladták a 240 millió koronát, mely összeget az egylet vezetősége teljes egészében, érdemes talmudtudósok támogatására fordított.

Az egylet felvirágoztatásában, a vezetőség céltudatos munkáján kívül nagy része van az előadóknak is, kik közül különösen a főt. rabbinátus tagjai emelendők ki.

(Törökszentmiklós diéséréte.) A törökszentmiklói zsidó hitközség hivatalosan neolog hitközségnek vallotta magát, de egy erős orthodox kisebbsége, mely nem zajosán, de annál szívósabban kiküzdötte, hogy a hitközség orth. hitközséggé alakuljon. Ezen küzdelem eredményéről a következőket jelentik nekünk: „Csendes küzdelmek után végre siker koronázta a lelkes törökszentmiklói orthodoxot törekvését, a hitközség ugyanis megszüntette neolog jellegét, alapszabályaiban is a Sulchán Aruch alapjára helyezkedett és most nemrég új rabbijának, dr. Herskovics József főrabbi határozott támogatásával közgyűlésileg elhatározta, hogy az almemort a templom közepére helyezi át. Ez meg is történt, az ortho ox irányzatu kisebbség áldozatkészségét pedig jellemzi, hogy az áthelyezés költségét a magáéból fedezte“

(A bécsi zsidó hitközség Palesztina-költsegtése.) A bécsi zsidó hitközség legutolsó ülésén elhatározta, hogy költségvetésébe Palesztina felépítésére 50.000 sillinget, vagyis ötszázmillió osztrák papirkoronát állít be. Ebből az összegből a cionista Keren Hajesod 25000 sillinget, a szintén cionista chalucim-

alap 15.000, az Aguda Keren Hajesudja 7500 és végül a palesztinai munkás alap 2500 sillinget fog kapni.

(A budapesti aut. orth. hitközség) f. hó 6-án, vasárnap tartotta közgyűlését óbudai Freudiger Ábrahám hitközségi elnök elnöklété alatt. A közgyűlés az előjáróság alapszabálmódosítási javaslataival foglalkozott és ezen javaslatokat egyhangulag elfogadta. Az alapszabálmódosítás szerint a hitközség képviselése az 51-tagu választmányból (beleértve a 7-tagu előjáróságot) és egy 100-tagu képviselőtestületből áll. Ez utóbbi az eddigi közgyűlés hatáskörével ruházott fel, kivéve a főrabbi- vagy rabbi- (dájén-) választást, mely ezúttal is az összes hitközségi tagoknak (nagygyűlés keretében) tartatik fenn. A tisztújítási választásoknál ezúttal csakis személyesen — meghatalmazások eljuttatásával lehet szavazni, hivatalos szavazólappal, titkosan, a fővárosi választási módszer szerint; továbbá valamely tisztásra csak az választható, aki legalább 6 év óta a hitközség kötelékébe tartozik. — Végül a közgyűlés az új alapszabályok alapján miniszteri jóváhagyás után megejtendő választás fogantatására kiküldött kebeléből egy 9-tagu jelölő bizottságot, melynek tagjai: Adler Vilmos, Blau Hermann, óbudai Freudiger Károly, Heiden Leó, Krausz Manó, Rosenbaum Gyula, Schlesinger Ármin, Stern Saul, Tauber Simon. Ezt a kilences bizottságot az előjáróság és választmány 3—3 taggal kiegészítik.

(Amerikai keresztények a zsidókért.) New-Yorkból feltűnést keltő hír érkezik. Arról szól, hogy kiváló keresztény papok, egyetemi tanárok, írók és más keresztény szellemi kitűnőségek lelkes felhívást bocsátottak ki, melyben felszólítják Amerika keresztény társadalmát, hogy éppen úgy mint a Joint, ő is az európai inséges zsidók felségélyezésére 15 millió dollárt gyűjtsön össze. A május 4-ikén megjelent felhívást első helyen a zsidó-keresztény megértést és barátságot előmozdító egyesület elnöke, Dr. Antony írta és ugyanő vállalta a 15 millió gyűjtés adminisztrációját: aláírták továbbá a Car-

negie-intézet főnöke dr. Church, a Harvard-egyetem tanára dr. Moore F. György, a Leland Stanford egyetem tiszteletbeli rektora dr. Starr és mások. Valóban ritka nemes akció és minden tárgyilagosan ítélkező ember azt fogja mondani, hogy ezek az igazi keresztények, nem pedig azok, akik éjjel-nappal csak dobálóznak keresztény jelszavakkal és amellet mindenféle atrocitásokat követnek el; gyűlölettel ébrednek és gyűlölettel alszanak el, más vallású honfitársaik erkölcsi és anyagi megrontására törekcsenek.

Családi hírek

Buchinger Albert (Szombathely) és Czinn Juliska (Kaba) f. hó 26-án Budapesten házasságot kötnek.

Nagyszámu es előkelő közönség részvételével kötött házasságot lag beomer napján Sárvárott Stein Moricz a szombathelyi Stadler beszhamidrosch rabbija, Fischer Sárika kisasszonnyal, bold. emlékü Fischer sárvári főrabbi leányával. A házasságkötésnél Einhorn szombathelyi, Rubinstein jánosházaí és Grünberger celldömölki rabbik működtek közre. Az ezt követő akomán, mely az éjfél óráig tartott Fischer Menachem főrabbi szép szavakkal köszönte meg azt az áldozatkészséget, amellyel a hitközség a menyasszony férjhezmenését lehetővé tette és azt a páratlan ragaszkodást, amellyel bold. apja ר"ל iránt mindvégig viseltettek. Beszéltek még fentemeltet rabbikon kívül Stein Mózes a völegény atya és Stein P. rabbijelölt.

Grosz Lilikét (Pápa) eljegyezte Weber Éliás (Soltvadkert).

(Bár miczovh-ünnepély.) Fényes solauszidosz keretében tartotta meg Renner Dávid ur családja בברכה שם szombati Miklós fiuknak bármiczvo-ünnepélyét, ki nek szépen felépített הייסות és מנידות beszédet élvezettel hallgatta a jelen volt előkelő közönség. Az asztalnál beszéltek még Sussmann Viktor és Steif Jonathan rabbik, továbbá Welcz Izráel tinnyei rabbi, Dr. Deutsch Adolf igazgató, Oppmann Farkas hitoktató, Klein Márkus iskolaszéki elnök és végül Eckstein N. Wolf ur, a gyermek oktatója.

Naptár.

שבת, szerda, csütörtök, kezdet (Bpest): 7 óra 10 p.
 שבת, kimenetele " : 7 " 55 "
 שבת פרשת נשא ט' סיון.
 שבת, kezdete (Bpest): 7 óra 15 p.
 שבת, kimenetele " : 8 " "

Sewuoszi időjárás 1785-ben.

Treibtsch Ábrahám nikolsburgi talmudtudós „Széfer Haim“ című héber nyelvű történelmi művében érdekes feljegyzést találunk az 1785. év szokatlan időjárásáról:

A szerző említett művében saját tapasztalatait írja le és az 1785. év különböző világtörténelmi és zsidóvonatkozású eseményei közül a következőkről is megemlékezik:

„Az 1785. év szokatlan időjárás jellemzi.

A tél elején bekövetkezett a rendes hóesés és a fagyos idő sem volt külön mint más évben. A tél vége felé rettenetes volt a fagy és a hideg. Rosch Chodesch Ádárkor (március eleje felé) rendkívül erősen megújult a kemény fagy, párosulva nagy havazással. Egyik nap hidegebb volt a másikkal. Ez így tartott egész Rosch Chodesch Ijariig. Ugyanabban az évben a „Kidus Hachamo“ napja Niszán hó 26-ára esett (egy szerdai napra). Előző nap azonban rengeteg nagy havazás volt és az eget hó felhők borították. Már lemondunk arról, hogy a honnapi napon a „Kidus-Hachamo“-t megtarthassuk. Mindazonáltal megtettük erre a szükséges előkészületeket és kihirdettük az uccákban (t. i. a zsidó lakta negyedben), hogy holnap mindenki a templomban való imádkozás céljából korán keljen, ami tényleg meg is történt. Mihelyt hajnalba szürkülni kezdett, a felhők szétesztek és az ég teljes tisztaságban ragyogott. A nap erősen öntötte sugarait és bevilágította az eget. A templomból kijövet a házak mögötti kertek tájékára mentünk, hol térdfeletlenül hórtegeken kellett átgázolnunk. Elmondtuk az előirásos imáldást „Oisze Maseh Berésisz“, de sokan „Az Ég hirdeti a Mindéható Dicsőségét“ kezdődő 19. zsoltárt is el mondták, amibár ennek elmondási kötelezettségének sem a Talmudban, sem a „Poszkim“-ban nyoma sincs. Gabonában és gyümölcsben nagyon gyenge volt az év eredménye, mert igen későn értek. Ebben az évben Sewuoszkor szünetelni kellett annak a zsidó szokásnak, hogy zöld fákat állítanak fel a templomban, mert egyetlen falevél sem volt található az ágakon. Sewuosz után kezdtek csak rügyezni a fák.

Becsületbeli kérdése

a magyar
 orthodoxyának a
 Zsidó Ujság
 megerősítése.

Nyugalom a varsói Zsidónegyedben.

Lembergi tudósítónktól kapjuk a következő örvendetes tudósítást: Mint Varsóról megbízható forrásból értesülünk, a külföldön elterjedt hírek, miszerint a Pilsudski felkeléssel kapcsolatban Varsóban antiszemita forrongások törtek volna ki, *alaptalanok*. A varsói zsidónegyedben, mely különben az ellenségeskedések színhelyén kívül fekszik, teljes nyugalom uralkodik.

Szerkesztői üzenetek.

L. J. Szendrő: Hálások vagyunk nemes szívű valló jó kívánataért, hogy az Örökévaló djon nekünk erőt és tehetséget להרמת קרן התורה, hogy a Tóra szellemének erősítésén és terjesztésén működhessünk. — Előfizetése még 1 fél hónappal hátralékban van! — *Érdeklődő Sáfok*: Utóbbi számunk egyik cikkében említett „Alfölb“ — *Oroszán van*. — B. E. Debrecen: Ön kérde, hogy helyes e a néhol be vett szokás, miszerint Sewuosz ünnepe tejes ételket esznek, anélkül, hogy bevárnák a husos étkezés után kötelező 6 órát? Ezen szokás a קרבן וקרבן és קרבן הושב megemlített az Orach Chaim 494. fejezetében, de előbbi mindjárt hozzá fűzi megjegyzését hogy „שומר נפשו ירחק ממנו“, valóban jámbor hívő tartózkodjék ezen szokástól K. J. Félegyháza: Érdeklődésére közöljük önnel hogy cikksorozatunkban megemlített aggály a seprűszeszből előállított rumot illetőleg, most már befejezett ténnyé változott! Személyes tapasztalataink alapján kijelentjük, hogy Debrecenvidéki cégek kivül, már pesti nagy cégek is foglalkoznak vele, úgy hogy pld., az ön községében észleltük, hogy több italmérő rendkívül olcsón árulja a rumot. A dolog nyitja után kutatva rájöttünk, hogy az illetők a rendesen 25 százalékkal olcsóbban, seprűszeszből készült rumot vásároltak s azt mint rendes rumot hozzák forgalomba.

A szerkesztő betegsége folytán szerkesztésért felelős: Groszberg Jenő.

Bosztanai.

Történelmi regény. Írta: Dr. Lehmann M. — Fordította: Eckstein Jenő.

(28. folytatás.)

„Idegen! Hogy hívják?”
„Bosztanainak hívják. Atyám Hunna, atyám atyja Chaninai, a zsidók fejedelme, Dávid király sarjadéka volt.”

„Üdvöz légy Bosztanai a házamban. Mondd csak Bosztanai — egyedül vagyunk itt — tényleg i-teni jóslás az, amit tudomra adtál?”

„Igen!”
„De miért nem válogatott I-ten Izrael közül prófétát?”

„A mi időnk még nem érkezett el. A világ még nem fogékony Izrael szent tanai iránt, Mohamed, te és az általad hirdetett vallás csak előkészítettek a világot az i-tenismeret felsőbb fokára. De Izrael I-ten népe és az marad örökkön örökké.”

„Bosztanai, vedd fel az izlamot, az összes zsidók követni fogják példádát. Ha felveszed a vallásodat, akkor leányomat feleségül adom hozzád és utódommá nevezlek ki.”

„Egykor Perzsia királya Kosroes is így szólt hozzám, mint te most, Mohamed. De ne szaporítsd szavaidat, nem leszek hűtlen vallásomhoz. De, Mohamed, mi szükséged van neked a zsidókra? Az egész világ nyitva áll előtted. Vallásod hívői Egyiptomot, Szíriát, Mezopotámiát, Perzsiát, Görögországot és Afrikát fogják elfoglalni, minek neked e kevés zsidó? Hagyj I-tenünket imádnunk, mint eddig és gondold meg jól, hogy Ismaelnek azért adatott az uralom, hogy Izraelt Edom kezei közül megmentse, de ne hogy Jákob fiait megsemmisítse. Oh, hallgass tanácsomra Abdullah fia. Kint állnak Wadil-Kora követői. Adj nekik kedvező választ és mutasd meg, hogy szándékodat megváltoztattad Mózes tanainak követőivel szemben.”

„Legyen úgy! Te pedig maradj nálam, hogy állandóan részesithess bölcs tanácsaidban” szólott Mohamed.

Barak és Telek wadil-korai testvéreiknek megvitték az örvendetes hirt, hogy továbbra is háboríthatatlanul imádhadják I-tenüket, Bosztanai és Achai Medinában maradt.

XXIII.

Azon naptól fogva, ahogy Bosztanai Medinába megérkezett, megváltozott Mohamed magatartása a zsidókkal szemben. Természetesen Izrael fiainak Arábiában lakó csekély maradéka nem volt már számára veszélyes. Bosztanai mindenestre elért annyit, hogy Mohamed tanai nem öltöttek még veszedelmesebb jellegűt a zsidók és a zsidóság ellen és az arab próféta közvetlen utódai vallásalapítójuktól sokkal enyhébb szellemű vallást vettek át, mint maga Mohamed gyakorolta.

Mohamed meghalt anélkül, hogy utódot nevezett volna ki. Hívei legidősebb társát, Abu Bekrt választották meg kalifának, ki kedvez feleségének, Aisának atyja volt. Ezen magas méltóság tulajdonképpen Alit, Mohamed vejét illette volna meg, de ez Aisa ellensége volt. és Aisa értette a módját, hogyan kell elvonni tőle a kalifátust. Sőt, midőn Abu Bekr két év múlva meghalt, nem Ali, hanem Omar, Mohamed bátor hadvezére lett a kalifa. Ennek következtében belső szakadás veszélye fenyegetett Mohamed hívei között.

Ezen időtájt egy perzsa zsidó jött Medinába üzletei lebonyolítása végett. Ez kedvező híreket hozott anyjának, Jalettának és nagyatyjának, Kafnainak hogyléte felől. „De különben szomorú időköt élünk”, mondá a perzsa, Arzem-Dokht a legszörnyűbb módon sanyargatja hit-sorsosainkat. Perzsiának régi dicsőségét akarja visszaszerezni, háborút akar a császár ellen indítani és ecélből nagy kincseket gyűjt, melyet nekünk zsidóknak kell előteremtelnünk. Elviselhetetlen az adóteher, mellyel bennünket sújt. De ez még nem a legrosszabb. A királynő megtiltotta, hogy a Tórárt tanuljuk. A szurai és pumpeditai főiskolák zárva vannak. Arzem-Dokht kényszeríteni akarja összes alattvalóit, hogy a perzsák vallását vegyék fel, hogy a tüzet imádják.”

Ezen hírek fájdalommal töltötték el Bosztanait, eltakarta arcát és hall-

gatásba merült.

A perzsa zsidó folytatta:

„Tulajdonképpen nem is szabadna a királynő szigora miatt panaszkodnunk, hisz hasonlóan bánik saját nővérével, Dara hercegnővel is.”

„Hogyan? Mondd meg, mi történt Darával?” kérdé gyorsan Bosztanai.

„A királynő kényszeríteni akarta, hogy a tatár király felesége legyen és midőn a hercegnő vonakodott, börtönbe vetették; még most is ott sinylik.”

Kimondhatatlan vágy fogta el Bosztanait. Vissza akart térni hazájába, hogy segítségére legyen elnyomott testvéreinek. De mihez is kezdjen? Bosztanai a kalifához sietett.

„Uram, tudod, hogy a kalifa sokszor követte tanácsomat,” szólott.

„Tudom, Bosztanai. Én is hálás leszek, ha jó tanácsot adsz.”

„Ugy hallgass reám. Miért ültök otthon, Mohamed utódai? Miért emésztitek el erőiteket belső pártoskodásokkal? Miért nem viszitek Mohamed kardját a pogány népek közé? Van itt keleten egy nagy birodalom, egy szeszélyes, gyöngénő uralkodik fölötte. Ez az ország az én hazám. Rajta hát, vonuljatok hadba ellene; én vezetőök leszek!”

A kalifának megtetszett az ajánlat. Rettentő hadsereget fegyverzett fel, melynek élére a hős Saadot állította, ki jó barátságban volt Bosztanaiival. Bosztanai és Achai elkísérték az arab sereget.

Midőn egyszer Bosztanai Saad oldalán lovagolt, így kérdezte őt Saad: „Milyen idős vagy, Bosztanai?”

„24 éves vagyok!”

„És miért nem házasodtál még idáig?”

„Otthon vár reám egy királylány ki egykor életemet mentette meg és most börtönben sinylik. Nem fogok előbb feleséget venni, mielőtt Darát a fogságból ki nem szabadítottam.”

Erre Bosztanai elbeszélte az arab hadvezérnek mindent, ami vele történt.

Midőn a ktesifoni udvar az arab hadsereg közeledtéről értesült, Arzem-Dokht minden erejével a háborura

Orth. כשר cégek Budapesten:

Borkereskedők.

UJ BORPINCE !!

Orth. כשר, kitünő hegyaljai és asztali, fehér és vörös borok legolcsóbb árban kaphatók.

Geczowits Vilmos Klauzál-tér 16.
Telefon: József 114-69.

Vendéglők:

FRÄNKEL-féle orthon. כשר buffet és étterem

reggeli, osonna, ebéd, vacsora, a legízletesebb házikosztés és süteménykülönlegességek.

Előfizetőknek étlap szerint a legmértékesebb árban.

Budapest, VII., Rombach ucca 12.
Telefon: József 123-07.

A régi Blau vezet!

Orth. כשר

borokban, minőségben és árban.

Kitünő zamatu 10 fokos Fehér Asztali bor 12.000 korona.
Prima édeskés Egri vörös bor 14.000 korona

Azonkívül Hegyaljai borok, Szilvorium, Borecet, Borst.

Hitközségi alkalmazottaknak 10% árengedmény.

Blau Miksa borkereskedő

Budapest, VII. Dob ucca 32. sz

Figyelem!

Uj orthon. כשר sütőde, orthon. כשר állandóan felügyel az összes sütőtermékekre, ugyszintén a sólet elhelyezésénél. Kitünő házi kenyereim felbarna, 6000 K. — Sütemény drb.-ja 600 K. — Finom izletes barchesz, kg. 12.000 K. — Hajós Bertalan, Dob-u. 33.

Butorolcsóság

Egyszerű és műbutorokban hálók, ebédők, szalóngarnitúrák, matraczok, sezlónok, konyhaberendezés.

RÉSZLETRE IS!

Klein D. Kisdiófa-u. 16.

A budapesti autonom orthodox izraelita hitközség közleményei.

Hitközség irodahelyisége:
VII., Dob-u. 35. (özségháza).

Hitközségünk rabbiságának felügyelete alatt állanak:

Hitközségi mézarszékek.

1. II., Margit-körut 7.
2. V., Só yom-utca 24.
3. VI. Szerecsen-utca 13.
4. VII., Wesselényi-utca 15.
5. VII., Kertész-utca 35.
6. VII., Hernád-utca 16.
7. VIII., Magdolna-utca 29.
8. IX., Tompa-utca 17/a.

Hitközségi baromfivágohelyek,

1. II., Margit-körut 7.

Hitközségi intézmények.

Rituális fürdők. (Mikwa)

1. Ráczfürdő: I., Hadnagy-utca 8-10
2. Köruti fürdő: VII., Erzsébet-körut 49.
3. VIII., Magdolna-utca 29.

Templomok.

- 1., III., Zsigmond-utca 74.
2. VII., Kazinczy-utca 29-31.
3. VII., Király-utca 1.
4. IX., Tompa-utca 17/a.

Pályázat.

Minden sző egysző beiktatása 2000 vastagon szedett betű, öi 4000 korona
Pályázatok felvételre: Síp-ucca 10.
— Hirdetések díja előre fizetendő.

Nagyobb templom részére Bpsten keresünk 2 vallásos, jó megjelenésű templombiztos (Tempelcommissäre). Teljes lakcímmel ellátott írásbeli ajánlatok a kiadóhivatalba küldendők.

Die orth. Izr. Kultusgemeinde Spilsko-Podhradle (Kirchdrauf) schreibt zufolge Ablebens ihres bisherigen langjährigen ש"יב auf diesem hiemit vakant gewordenen allsogleich zu besetzenden Posten einen Konkurs aus.

Vorläufige Dotierung: Jahresgehalt cK 10.000, freie Wohnung, übliche Nebenelemente und ganze שחומה, die mit cK 30 bis 40 per Stück Vieh abgelöst wird und daher ein beträchtliches Einkommen ausmacht Reflektiert wird auf einen ש"יב ברבים ריא שמים מומחה, ירא שמים ברבים בעל פה ist. Solcher der auch im Besitze von קברות וישט ועודות ist, wird bevorzugt. Reisespesen werden nur dem berufenen und Uebersied lungskosten üem Akzeptierten vergütet. Reflektanten mögen alsbald ihre Offerte, versehen mit Abschriften von קברות von drei anerkannten orth. Rabbiner und angebe ihres Familienstandes, an gefertigten Vorstand einreichen.

Sámuel Elohnér Prases

Természetes szénsavas
— kének — ásványvízfürdő.
Rádium tartalma — Előkelt or-
vostanárak **ajánlják.**
Pensió 85.000.
Kérjen prospektust.
ÁRPÁDFÜRDŐ
Székesfehérvár.
Kóser koszt kapható.

Hausen-féle lakástakarítási vállalat
Dob-u. 34. l. em. Telefon: J. 126-75.
Elvállal lakástakarítást, ablaktisztítást,
padlóbeeresztést, fűregirtást.
Továbbá üzletek, irodák, klubok, szálló-
dák, kórházak állandó rendbentartását
legolcsóbb árban — Szombaton zárva
— Alapítotott 1900-ban. —

Ezüst evőeszközök, dísztár-
gyak, gyertyatartók,
Menorék **כלי קודש**
dus választékban gyári árban kaphatók.
SCHLEIFER EZÖSTÁRU GYÁR
VII., KAZINCZY UCCA 14.
TELEFON: JÓZSEF 135-28.

Tisztelettel értesítjük vevőinket, hogy
megkezdjük a pesti orth. rabbinátus
hechserével ellátott
בשר
KOKUSZ-SZAPPAN
gyártását. Kérjük szives
megrendeléseiket mielőbb
hozzánk juttatni. Tisztelettel
Hungária vegyészeti gyár, Budapest
IX. ker., Páva-ucca. 7.

Megnyílt ismét a régen bevált
Orth. בשר paksi konyha.
Ujabb berendezett étterem és háló
szobák vendégeim részére egész
Pansio a legolcsóbb árban csak ná-
lam kapható. Iskolás gyermekek ré-
szére szintén teljes ellátást a leg-
jutányosabb árban vállalom.
Lőwenwirt Vilmos a paksi konyha tulajdonosa
Budakeszi, Kálvária-u. 14. Érdeklődni
lehet: Király-ucca 16. III. udvar íszit.
Étterem.

WEISZ MÓR
„MICHJO” orthodox בשר „MICHJO”
keksz-, kétszerült- és teasütemény-gyára
Budapest, VII., Dob ucca 22 szám.
Telefon: J. 123-65.
חתם השגחת בית דין צדק דמהל יראים בודאפעסט.
Vidéki rendelések minden mennyiségben azonnal eszközöltetnek.

Tisztelettel értesitem az i.
t. fűrdővendégeket, hogy
HÉVIZFÜRDŐN
orth. בשר vendéglőmet
május hó végén megnyitom.
Teljes tisztelettel
MANDEL, BUDAPEST,
VII., GARAY UCCA 48.
Felvilágosítás ugyanott kapható.

Sirkövek
מצבות
Adler J. sirkórártárban
Budapest, VII., Károly-kört 7
Szombat és ünnepnap zárva.

Hirdetése a
„Zsidó Ujság”-ban
eredményre vezet!

PANETH-féle
orth. בשר
SZALAMIGYÁR
DEBRECEN
Ajánlja elismerten legjobb szalámi és
fűstölthus gyártmányait ugyszintén
extra minőségű, száraz, téli liba sza-
lámi különlegességeit a legolcsóbb napi
árak mellett.
Szállítás postán naponra kétszer.
Cím **Paneth, szalámigyár Debrecen.**
Telefon: 7-22.

Mindennemű
NYOMTATVÁNY
a legizlésebb kivitel-
ben készül:
KATZBURG TESTVÉREK
könyvnyomdájában
Budapest, Akácia-u. 45.

Mindennemű
Orth. tejtermékek és
megbízható kóser tej
kaphatók, legolcsóbb napi árban!
ALTMANN SÁMUEL
VII., Dob-ucca 28.

Apróhirdetés.

Hirdetési díjszabás: Minden szó egyszeri
beiktatása 1600, vastagon szedett betűkből
3200 korona. Allástkeresőknek 1000. Apró-
hirdetések felvétele: VII., Sip-utca 10. Jeli-
gés levelek kettős borítékban ugyanoda
intézendők. Apróhirdetések csak a díj elő-
zetes lefizetése mellett közölhetők.

Házasság.

Házasságot közvetít a
legelőkelőbb orth. zsidó
családoknál bevezetve,
előnyös feltételek mellett
Benedikt Jenő Székesfe-
hérvár.

FÉRJHEZ adnám csinos sikerült leányo-
mat olyan fiatalemberhez, — természetes
bocher, — kinek megfelelő jó hangja van.
Ha hajlandó metsző lenni, úgy kitanítom,
és addig míg megfelelő állást szerzek neki,
nálam kap kosztot. Hozomány 15—20 mil-
ió és butor. Reflektálók megkaphatják
címetet a kiadóhivatalban.

„KIMONDOTT SZEPESÉGNEK” Vidékitől
levele van a kiadóban.

Allást keres.

KÖNYVELŐ, magyar nyelvet levelező, gép-
író, elhelyezkedne. „Szombat” jeligére a
kiadóba.

KÖNYVELESHEZ érj, borszakmában jár-
tas fiatalember vállalna mindenféle szakmá-
ban irodai, vagy hasonló munkát. Ajánlatok
„Szombatot tartó” jeligére a kiadóba
kéretnek.

Allást nyer.

BUDAKESZIRE keresek, intelligens szigo-
ruan vallásos németül is beszélő kis-
asszonyt 2 fiúcskához. Cím: Rosenbaum
Ernö Bpest, VI., Izabella-utca 90 II. 14.

Különléle.

ORTH. CSALÁDNÁL fiatal fiu vagy leány
lakást kaphat olcsó áron. Esetleg kosztot
is. Moskovitz Jakabné VII. Jósika-u. 10.
IV. 38.

ÖZVEGY uriaszony elvállal 3—4 fiatal-
embert kvártélyra, esetleg kosztra is.
Schwarczné, Hajós-ucca 26.

ROMBACH-utcai „kettősobás lakás átadó
„Utcai” a kiadóba.

BUDAPEST 1926 MÁJUS 28.
5686 SZIVAN 15.

5000 korona II. ÉVFOLYAM. 20. SZÁM.

ZSIDÓ UJSÁG

A MAGYAR ORTHODOX ZSIDÓSÁG HETILAPJA • MEGJELNIK HETENKINT EGYSZER

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., SIP UCCA 10.
TELEFON: József 125-90.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG LIPÓT

ELŐFIZETESI DÍJ: 1 EVRE K 240.000
" " 12 " K 120.000
" " 1/4 " K 60.000
Postachequekonto szám: 50.791.

Ítélet, igazság és béke.

Elhangzott az ítélet, amely együttesen
több mint 20 évi börtönnel sújtja azokat,
akik azzal vélték szolgálni az irredentizmus
ügyét, hogy hamis frankok gyártásával pénz-
ügyileg megsebeztek a mai Európa egyik fő-
pillérjét: Franciaországot. Hazafiasságot han-
gozattak és frankot hamisítottak. Szembe-
helyezték egyéni akaratukat a törvénynek és
a nemzetközi jognak, amelynek értelmében
a pénzhamisítás megtorlatlansága esetében
összedől a társadalmi rend.

Elhangzott az ítélet. Minden egyes so-
rán átrezeg a törvény feltétlenül kötelező
völlának, kategorikus imperativusának mu-
tivuma. A régi latin mondás értelmében:
fiat justitia, pereat mundus, legyen meg az
igazság, még ha a világ tönkre is megy. A
frankügy ítéletében nem ezt a zordon for-
dulatot érezzük, hanem azt a napsugaras
optimizmust amelynek értelmében a zsidó
tanítás szerint az igazságot szolgáló, a tör-
vény szerint ítélő, semmiféle szemponttal,
szóval, érdekel meg nem vesztegethető
bíró נעשה שותף להקביה במעשה בראשית
„részesé lesz az Alkotónak a világ megépítésében”
és lehetővé teszi a mennybeli
glóriának a földön való megjelenését. Ha
a társadalom romlását igen helyesen azzal
festi őseink bölcsesége (שבת ק"ט) hogy
még a bíróság is a jesajasi szavakkal jel-
lemezhető משה רשעים שבט מושלים „a gonoszok-
nak végrehajtó eszköze, az uralmon levők-
nek vesseje” úgy másrésztől azt tanítja:
„tudod-e mit jelent a biblia szava: a király
az ő ítéleteivel megszilárdítja a földet —
azt, hogy megszilárdul az ország ha az ítélő-
bíró király és משה רשעים צדק לבלום függet-
len, senkire rá nem szoruló királyi hozzá-
férhetetlenségében csak az igazságot szol-
gálja az ítéletével” (סנהדרין ט).

Az ítélet elhangzása visszhangoztatja

a zsidó ember lelkületében azt a mondást,
amelyet beillesztettek az imakönyvbe is:
„három dolog szükséges a világ föntartásá-
hoz az igazság, az ítélet és a béke”. És
hozzáfűződik az az óhaj, hogy bárcsak meg-
valósulna az ítélet nyomán a talmudi ki-
jelentés נעשה דין נעשה אמת נעשה שלום „meg-
történt az ítélet, megvan az igazság, meg-
van a béke”.

Az igazság megvan, mert az ítélet arról
szól, hogy a hazafiasság ügyét büntények-
kel szolgálni nem lehet. De megvan-e a
béke? Az a béke, amelyre a mi magyar
globusunknak oly nagy szüksége volna? A
mikor az országos főkapitány védelmét el-
vállalta a zsidó ügyvéd, azt hitték, hogy
következik a nagy kibékülés. A védő hang-
súlyozta is zsidó voltát, szemrehányást is
tett a kormánynak, hogy nem engedi be
zsidó testvéreit az egyetemre, de e mellett
a védőbeszéd hatásos és tapintatos volt,
hatása alól az utána következő fájvédő
ügyvéd sem vonhatta ki magát s megengedte,
hogy a nemzet ravatalán együtt feküdjenek
zsidók és keresztények. De jött utána a volt
királyi ügyész és védőbeszédében megint
csak „a nemzetközi zsidó fertőről” szóno-
kolt. Tanulságául annak, hogy az antiszemi-
tizmus itt nem fog szentimentalisan hatásos
jelenet közben gyengülni. Már annyi anyagi
érdek fűződik hozzá, oly intézményesen van
megalapozva, hogy a frankper ítéletéből ki-
áradó szellemnek még soká kell tusakodni
azzal a szellemmel, amely a zsidógyűlöletet
is a hazafias erények közé sorozza. Mi
azonban az örökkévalóság népe vagyunk
és ha hivek maradunk önmagunkhoz, meg-
érjük, hogy az ítélet és az igazság nyo-
mán beáll majd a béke, az igazi felekezeti
béke is.